

Gränsöverskridande samverkan

En inventering och utvärdering av
gränsöverskridande samverkansformer

Mari Olsén

**Department of Fire Safety Engineering and Systems Safety
Lund University, Sweden**

**Brandteknik och Riskhantering
Lunds tekniska högskola
Lunds universitet**

Report 5353, Lund 2011

Gränsöverskridande samverkan

En inventering och utvärdering av gränsöverskridande
samverkansformer

Mari Olsén

Lund 2011

Titel: Gränsöverskridande samverkan - En inventering och utvärdering av gränsöverskridande samverkansformer

Title: Cross border collaboration- An evaluation of cross border activities

Författare/Author: Mari Olsén

Handledare/Supervisor: Christian Uhr

Report number: 5353

ISSN: 1402-3504

ISRN: LUTVDG/TVBB--5353--SE

Antal sidor/Number of pages: 63 (inkl bilagor)

Keywords: Cross-border rescue, Cross-border collaboration, cooperation, Nordred, Rescue service, The Hagadeclaration, Cross-border project

Sökord: Gränsräddning, Gränsräddningsråd, Samverkan, Nordred, Räddningstjänst, Hagadeklarationen, Cross-border projekt

Språk/Languages: Svenska/Swedish

Abstract

This report is based on a qualitative interview study with participants in cross-border rescue service. The aim of the report is to give a picture how and where cross-border activities exist and also how they work. Five different regions have been evaluated and it is a large variation over the country but there is a will to make improvements in all regions. What is important is that the government gets clearer with their goals and gives more support in problems that is generic in the regions.

Författaren ansvarar själv för innehållet i rapporten

© Copyright: Brandteknik och Riskhantering, Lunds tekniska högskola, Lunds universitet, Lund 2011

Brandteknik och Riskhantering
Lunds tekniska högskola
Lunds universitet
Box 118
221 00 Lund

brand@brand.lth.se
<http://www.brand.lth.se>

Telefon: 046 - 222 73 60

Department of Fire Safety Engineering
and Systems Safety
Lund University
P.O. Box 118
SE-221 00 Lund
Sweden

brand@brand.lth.se
<http://www.brand.lth.se/english>

SAMMANFATTNING

Rapporten grundar sig i det ökade intresset för en nordisk samverkan och samarbete inom samhällsskydd och beredskap. 2009 hölls ett nordiskt ministermöte vilket mynnade i Haga-deklarationen, vilken syftar till att främja ett ökat och fördjupat samarbete inom området. Det är därför intressant att på en nationell nivå undersöka om det i dagens gränsöverskridande verksamhet finns ett motsvarande helhetsperspektiv. Ett helhetsperspektiv innebär arbete både före, under och efter en händelse samt att det involverar alla aktörer, privata och offentliga, som verkar för ett säkrare samhälle.

Studien i denna rapport är en kvalitativ intervjustudie vilken syftar till att inventera och utvärdera de samverkansformer som finns i dagsläget. 17 intervjuer har gjorts med respondenter som på något sätt är inblandade i gränssamverkan.

Inventeringen har gjorts med fem regioner. Dessa är Skåne, Västra götaland, Värmland/Dalarna, Jämtland samt Norrbotten. Tre av dessa har gränsräddningsråd som samverkansform där främst blåljusorganisationer samt länsstyrelserna är representerade. Arbetet i dessa tre regioner är det som har kommit längst och de frågeställningar och problem man har är gemensamma för dem alla. I övriga två regioner är samverkan mer utspridd och ingen riktig struktur som samlar alla aktörer finns.

Utvärderingen har gjorts för att se om ett helhetsperspektiv finns i dagens samverkansformer. I speciellt gränsräddningsråden har man jobbat mycket med själva olycksskedet men inte fokuserat så mycket på den förbyggande eller utvärderande biten. Det som dock genomsyrar intervjuerna och respondenternas svar är den vilja som finns för dessa frågor.

Studien har således lett fram till följande slutsatser och förslag till myndigheter för ett ökat och fördjupat samarbete.

- **Tydligare visa sina önskningar om ett vidgat synsätt och helhetsperspektiv på nationell nivå**
- **Ge tillgång till lättåtkomlig information om bland annat projekt i de olika regionerna**
- **Hitta lösningar av gemensamma problem på nationell nivå för att på så sätt slippa arbetet med att ”uppfinna hjulet” flera gånger**
- **Ge frågorna högre prioritet så att dessa inte hamnar ”mellan stolarna” då aktörerna har fler ansvarsområden**

SUMMARY

This report has its ground in the increasing interest for a Nordic collaboration in civil protections. A meeting between the ministers of the Nordic countries was held in 2009 which resulted in the Haga-declaration and its aim is to get an increasing and developed collaboration in the civil protection area. Because of this the interest on a national level is to examine if there is a focus on all phases, before, under and after an accident, in cross border activity and includes all kind of actors that works fore a more secure society.

The study in this report is a qualitative interview study which aim is to evaluate the cross border activities that are working today. 17 interviews have been done with participants that have some experience in the cross border activities.

The evaluation has been done in five regions. They are Skåne, Västra götaland, Värmland/Dalarna, Jämtland and Norrbotten. Three of them have a cross border rescue council where the participants are mainly from rescue service, ambulance, police and the county administrative board. The cross border activity in these regions has been developed the furthest in their problem formulations and solutions which mainly are the same for all of them. In the remaining regions the collaboration is less structured and there is nothing that gathers the actors of civil protections.

The evaluation has also been done to se if there is a focus on the whole perspective in the cross border activities. In the cross border rescue councils a lot of work has been done in the rescue part of an accident but not so much focus on the phases before and after. What is very positive in the interviews and the answers is the will there is for this kind of problematic.

The study has lead to the following conclusions and proposals to the authority to increase the collaboration.

- **Make the national issues about an increasing and broader perspective clearer**
- **Make it easy to get information about what's going on in other regions, for example projects**
- **Find solutions for problems that are the same in all nations to avoid the extra work of doing the same thing over again**
- **Give the issues higher priority so they get a higher priority among the participants, among their other responsibilities**

FÖRORD

Först och främst vill jag börja med att säga att detta arbete har varit fantastiskt roligt, intressant och lärorikt att få möjligheten att göra. För idén vill jag börja med att tacka min mor, Gudrun Lindberg. Vidare vill jag tacka båda mina föräldrar för det stöd och support dom alltid har gett mig vad jag än tagit mig för.

Christian Uhr

För handledning och bra synpunkter under arbetets gång.

Åsa Kyrk Geere

Som gett mig viktiga inputs och fungerat som ett mycket bra bollplank under arbetets gång.

Respondenterna

Utan er hade det aldrig blivit möjligt att genomföra undersökningen. Jag vill också tacka er för all bra och positiv respons ni alla gett på studien.

Trevlig läsning!

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	v
Summary.....	vi
Förord	vii
Innehåll	viii
1 Inledning.....	10
1.1 Syfte	10
1.1.1 Forskningsfråga	11
1.2 Metod	11
1.3 Målgrupp.....	12
1.4 Avgränsningar.....	12
1.5 Definitioner och förkortningar.....	12
2 Bakgrund	14
2.1 Hagadeklarationen	14
2.2 Regeringsskrivelse 2009/10:124.....	15
2.3 EU projektet Cross-border	16
2.4 Avtal.....	16
2.4.1 Multilaterala.....	16
2.4.2 Bilaterala.....	18
3 Intervjustudie	19
3.1 Intervjuer som vetenskaplig metod.....	19
3.1.1 Kvalitativ eller kvantitativ	19
3.1.2 Struktur	19
3.1.3 Intervjun.....	20
3.2 Val av intervjumetod.....	20
3.3 Val av respondenter	21
3.4 Diskussion om validitet och reliabilitet	22
4 Inventering.....	24
4.1 Samverkansformer i regionerna.....	24
4.1.1 Skåne	25
4.1.2 Västra götaland	28
4.1.3 Värmland/Dalarna	30
4.1.4 Jämtland.....	32
4.1.5 Norrbotten.....	34
5 Utvärdering.....	38
5.1 Respondenter.....	38
5.2 Skrivelsen.....	39
5.3 Samverkan.....	39
5.4 Helhetssyn.....	39
5.5 Behov	40
5.5.1 Aktörer.....	42
5.5.2 Ökat behov i framtiden.....	43

5.5.3	Förutsättningar för ökad samverkan	43
5.5.4	Styrningsnivå	44
5.6	Gränsarbetet	44
5.6.1	Begränsningar i arbetet	46
5.6.2	Utbyten med andra regioner	48
5.6.3	Personliga relationer	49
6	Analys	50
6.1	Samverkansformerna i gränsområden.....	50
6.2	Återkoppling till nationella önskemål.....	51
6.3	Identifierade behov	52
6.4	Slutsatser	53
6.4.1	Besvarande av forskningsfråga.....	55
7	Referenser	56
7.1	Elektroniska	56
7.2	Rapporter och litteratur	57
Bilaga A	.....	58
Bilaga B	.....	61
Bilaga C	.....	62

1 INLEDNING

Detta arbete är den avslutande kursen, kurskod VBR010, som görs av brandingenjörstudenter vid LTH i årskurs 4. Målet med projektarbetet och denna rapport är att på ett vetenskapligt vis kunna tillämpa de kunskaper man tillskansat sig under utbildningens gång.

Bakgrunden till detta arbete ligger i det ökade politiska fokus som lagts på ett nordiskt samarbete de senaste åren. Till följd av ett allt mer globaliserat samhälle och ökande behov av samverkan vid till exempel större naturkatastrofer hölls den 27 april 2009 ett nordiskt ministermöte, med ministrar inom samhällsskydd och beredskap, vilket mynnade ut i Haga-deklarationen. Haga-deklarationen syftar till att främja en ökad och vidgad samverkan och samarbete mellan de nordiska länderna inom området samhällsskydd och beredskap. Utifrån deklarationen har ett flertal projekt inletts vilka syftar till just detta (Regeringskansliet, 2009/12).

Våren 2010 kom en skrivelse där regeringen uttrycker sin vilja om ett fördjupat och breddat samarbete, mellan de nordiska länderna, inom samhällsskydd och beredskap. Det breddade samarbetet innefattar ett tydligare helhetsperspektiv med verksamhet som inte bara sträcker sig till själva insatsen under en olyckshändelse utan även omfattar skeden före och efter denna samt lär av händelsen. Utöver detta innebär ett breddat samarbete att man även inkluderar samhället övriga aktörer, som verkar för ett säkrare samhälle, i arbetet, till exempel privata aktörer med ansvar för infrastruktur.

När en större händelse, som till exempel en naturkatastrof, inträffar blir insatsen ofta omfattande och resurskrävande. Om händelsen inträffar i ett gränsområde är det naturligtaste att utnyttja de befintliga resurserna på båda sidor om gränsen. För att främja samverkan i gränstrakterna har bland annat ett flertal gränsräddningsråd bildas mellan Sverige och angränsande länder.

En utförligare bakgrundsbeskrivning till projektet presenteras i kapitel 2.

1.1 Syfte

Detta arbete syftar till att inventera och utvärdera hur samverkan fungerar mellan de olika samhällsskydd och beredskapsaktörerna över de nordiska landsgränserna genom olika typer av samverkansformer. I analysen diskuteras samverkansformernas funktion och kopplas till det behov respondenterna anser finns. Detta speciellt med fokus på vilka förutsättningar som är nödvändiga för att bemöta framtidens behov av ökad och vidgad samverkan mellan flertalet aktörer i ett samhälle, inte enbart blåljusorganisationer.

Som tidigare nämnts har ett större politiskt fokus lagts på hur de nordiska länderna kan samarbeta i frågor som gäller samhällsskydd och beredskap. Därför syftar även arbetet till att ge bakgrundsinformation till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att de på nationell nivå ska kunna ge det stöd och ramavtal som behövs för samverkan.

1.1.1 FORSKNINGSFRÅGA

För att göra både en inventering och utvärdering har ett flertal frågeställningar tagits fram i projektplanen vilka besvaras i rapporten. Utöver dessa mindre frågeställningar har en större forskningsfråga tagits fram, vilken är uppdelad i två delar. Anledning till detta är indelningen som gjorts av uppbyggnaden i rapporten. Frågorna är tänkta återknyta till vad som diskuteras i Hagadeklarationen och den regerings skrivelse som kom i april 2010 vilka ligger till grund för denna rapport.

Hur ser dagens samverkansformer ut i gränsområdena?

Första delfrågan besvaras genom kartläggningen av samverkansformerna.

Vilket behov av ökad samverkan finns i gränsområden och finns det förutsättningar att uppnå det regeringen uttrycker i sin skrivelse?

Andra frågan syftar till att koppla samman det respondenterna av intervjuerna i gränsområden tycker med den utveckling som önskas på nationell nivå. Om det i inventeringen visar sig att man inte jobbar med det helhetsperspektiv som önskas, finns det då vilja och behov att driva arbetet i den riktningen.

1.2 Metod

Som ett första steg i arbetet har en litteraturstudie gjorts för att undersöka vad det tidigare forskats på inom området och vilka lagar och avtal som styr när det gäller gränsöverskridande samverkan. Det material som tagits fram i litteraturstudien presenteras till viss del i ett teoriavsnitt med bakgrund till projektet samt styrande avtal. Delar av litteraturstudien, i form av bland annat projektplaner och rapporter, används även i inventeringskapitlet som komplement till de intervjuer som genomförts.

Analysen består av två delar. Den första i form av en kartläggning och inventering av fem regioners gränsöverskridande samverkan. Inventeringen har gjorts delvis som en litteraturstudie och delvis som intervjuer med inblandade aktörer. Utöver detta kommer även medverkande vid gränsrådsmöten samt övningar användas som material.

I del två i studien har flera intervjuer med aktörer gjorts i syfte att utvärdera de samverkansformer som finns i dagsläget, hur de fungerar och om en utökad samverkan behövs och är möjlig. Intervjustudien görs med aktörer på både regional och lokal nivå för att försöka få en bredare bild av hur samverkan fungerar. Förutom de egna intervjustudierna kommer även en enkätstudie gjord av MSB delvis användas för att ytterligare försöka påvisa hur samverkan fungerar. Ingen värdering av enkätundersökningens giltighet kommer dock göras.

Inventeringen och utvärderingen kommer sedan att användas till slutsatser och förslag som svarar upp mot forskningsfrågan.

För mer information om intervjustudien som vetenskaplig metod se kapitel 3.

1.3 Målgrupp

Rapporten riktar sig i första hand till personal inom MSB vilka kan använda den som bakgrundsmaterial för vidare studier och projekt inom gränsöverskridande samverkan. I andra hand så riktar sig rapporten till alla som jobbar med och är intresserade av gränsöverskridande samverkansformer, uppbyggnad och de problemställningar som finns.

1.4 Avgränsningar

För att inte arbetet skall bli för omfattande så har några begränsningar gjorts vilka följer nedan:

- Rapporten avgränsar sig till att endast studera samverkansformer i gränsområden mellan nordiska länder.
- Endast fem regioner, med gränsområde mot annat nordiskt land, i landet studeras.
- Övrig samverkan som bland annat reglerande avtal mellan de nordiska länderna kommer till viss del tas upp men endast som bakgrundsinformation till rapportens analys. Inte heller har bakomliggande regelverk studerats utan tas endast upp då detta nämns av respondenterna.
- Intervjustudien görs enbart med respondenter på svensk sida som på något sätt är inblandade i det gränsöverskridande arbetet. Det har däremot inte tagits hänsyn till att alla aktörer skall finnas representerade i alla regioner då detta inte har funnits.

1.5 Definitioner och förkortningar

För ökad tydlighet har ett antal begrepp och förkortningar anses nödvändiga att förklara. Dessa presenteras i efterföljande ordlista.

Aktörer

Benämning i denna rapport om organisationer inom samhällsskydd och beredskap

Blåljusorganisationer

Används som ett samlingsnamn för aktörer som räddningstjänst, ambulans och polis

CBRN

Samlingsnamn för kemiska, biologiska, radioaktiva och nukleära stridsmedel samt farliga kemikalier

Fylkesman

Norges motsvarighet till länsstyrelsen

GIS

Geografiskt Informations System – Ett dataprogram som används för att hantera kartdata

MSB

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Rakel

Svenska delen av radionätet tetra vilket används vid räddningsinsatser

Respondenter

Benämning på personer som intervjuas i studien

Räddningstjänst

Avses i denna rapport som kommunal räddningstjänst

Samverkan och samarbete

Är båda ord vilka innebär att organisationer gemensamt verkar för att på bästa sätt nå ett gemensamt mål. I rapporten används samverkan för att beskriva det föreberedande och kontaktskapande arbetet medan samarbete är det som sker under en insats.

POSOM

Psykiskt och socialt omhändertagande. Vilket är kommunens stödgrupp till drabbade vid en olycks eller krishändelse

Övningsbeskrivning

Seminarieövning (Tabletop)

– Diskussionsövning kring en specifik fråga eller olycks scenario

Simuleringsövning

– Övningsform där övande agerar utifrån ett givet scenario som i en verklig händelse med ett motspel

Fältövning

– Övningsform vilken sker i full skala med skadeplats, utrustning, skademarkörer med mera

2 BAKGRUND

Sverige har idag tillsammans med andra länder ett flertal olika samarbeten och avtal. Många avtal inom FN och EU reglerar hur hjälp och bistånd sker mellan länderna i förbunden. För att få en fungerande samverkan och samarbete mellan länderna krävs engagemang på olika nivåer med bland annat avtal och projekt.

Som bakgrund till analysen av de gränsöverskridande samverkansformerna presenteras nedan de politiska direktiv och skrivna samverkansavtal i vilken denna rapport har sin bakgrund.

2.1 Hagadeklarationen

2009 var året då ökat politisk fokus lades på Nordisk samverkan. I februari det året kom Stoltenberg rapporten vilken, på uppdrag av de nordiska utrikesministrarna, i 13 punkter sammanfattar förslag på hur den Nordiska säkerhetspolitiska samverkan ska öka. Större delen av rapporten behandlar främst en militär samverkan och samarbete. Dock finns det ett förslag vilket står för en gemensam katastrofenhet. Förslaget bygger på att få en samordnande enhet för att koordinera de resurser varje land i dagsläget har i händelse av större olyckor (Stoltenberg, 2009).

Som en följd av Stoltenberg rapporten träffades, den 27 april samma år, representanter för de nordiska länderna i ett nordiskt ministermöte på Haga slott i Stockholm. De ministrar som träffades var de ansvariga för samhällsskydd och krisberedskap. Vad mötet mynnade ut i var den så kallade Hagadeklarationen.

I Hagadeklarationen har ministrarna enats om att gemensamt undersöka möjligheterna för en fördjupad samverkan inom civil krisberedskap. De områden som behandlas i deklarationen och skall undersökas närmare är (Regeringskansliet, 2009/04):

- **Räddningstjänst** – Undersöka och utveckla de avtal som finns i dag för att se om samarbetet kan omfatta ett vidare samhällsskydd
- **Övning och utbildning** – Översyn av dagens övningar med vision av ett högre deltagande på varandras övningar
- **Beredskap för CBRN** – Utveckla större förmåga att hantera hot av detta slag
- **Kriskommunikation till allmänheten** – Utvärdera den redan idag existerande informella samverkan
- **Användning av frivilliga** – Workshop med frivilligorganisationer och beredskapsmyndigheter för utbytande av erfarenheter skall genomföras
- **Forskning och utveckling** – En helhetsbild av pågående forskning i de nordiska länderna skall redovisas och en möjlighet till gemensamma projekt skall identifieras

Uppföljning av mötet där Hagadeklarationen antogs gjordes i december samma år och redan då hade ett flertal projekt, se bland annat cross-border avsnitt 2.3 nedan, startats upp i länderna (Regeringskansliet, 2009/12).

2.2 Regeringsskrivelse 2009/10:124

I april 2010 kom det från regeringen till riksdagen en skrivelse kallad ”*Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet*”. Det skrivelsen behandlar är de hot och risker som uppstår i vårt allt mer föränderliga samhälle och hur vi i Sverige, både nationellt och internationellt, kontinuerligt måste se över våra rutiner och resurser för att kunna möta dessa. Regeringen anser att det finns mycket att vinna på att systematisera samarbetet och samverkan mellan främst de nordiska länderna för att både stärka vår krisberedskap samt använda våra gemensamma resurser mer effektivt.

I skrivelsen finns ett flertal punkter som behandlar vikten av det internationella samarbetet och samverkan i det allt mer globaliserade samhället vi lever i och att arbetet med krisberedskap måste integreras i arbetet med andra länder. Gränserna mellan vad som är nationellt-internationellt, privat-offentligt, nationellt-regionalt, civil-militärt blir allt mindre tydliga och hot och risker samt hur dessa skall mötas berör flera verksamhetsområden.

Inom EU finns bland annat Lissabonföredraget vilket stärker det solidariska ansvaret som medlemsländerna har för varandra. Det ökade hotet för naturkatastrofer ger ett större behov av att kunna begära resurser från andra länder och att även kunna bistå. Enligt skrivelsen är det regeringens vilja att Sverige ska kunna ha denna typ av katastrofhanteringssystem för att göra snabba effektiva insatser i andra länder.

Angående det nordiska samarbetet finns i skrivelsen exempelvis följande citat:

”Regeringen sätter stort värde på det nordiska samarbetet och anser att det bör utvecklas och fördjupas ytterligare. De nordiska länderna delar många av dagens och framtidens hot och risker. Genom att samarbeta skapar vi gemensamma lösningar på gemensamma problem. En viktig grund för samarbetet är Hagadeklarationen som antogs i Stockholm 2009. Det nordiska samarbetet gör det möjligt att effektivare förhindra och begränsa konsekvenser av större olyckor, naturkatastrofer eller andra samhällskriser. Det finns mycket att vinna på fördjupat samarbete inom utbildning, övning, beredskap och insatser för att möta civila hot och risker. Genom att systematisera samarbetet mellan länderna stärker vi inte bara vår krisberedskap utan använder också våra gemensamma resurser effektivt.”

Det är regeringens bedömning att ett starkare samarbete och samverkan i Norden ökar möjligheterna att ge stöd åt varandra samt att agera gemensamt i internationella sammanhang. Skälen till bedömningen ligger i att alla nordiska länder för närvarande utvecklar sina

förmågor att förhindra och begränsa skadorna i händelse av en kris. Genom en nordisk samverkan kan man gemensamt stärka förmågan till detta.

Regeringen förespråkar i skrivelsen vikten av en samverkan i närområdet med både projekt och bilaterala avtal mellan de angränsande länderna. Speciellt viktigt är det med tydliga, funktionella avtal vilka undanröjer hinder för snabba insatser vid en katastrof. (Skrivelse, 2009/10:124)

2.3 EU projektet Cross-border

Ett av de projekt som startades till följd av Hagadeklarationen och syftar till att skapa förutsättningar för en ökad samverkan och ökat samarbete mellan aktörer inom samhällsskydd och beredskap i de nordiska länderna är EU projektet Cross-border. Projektet leds av Sverige och MSB. Övriga länder som deltar är Norge, Finland och Danmark. Projektet är uppdelat i fyra olika delar vilka bygger på varandra.

Det som man förväntas uppnå med detta projekt kan sammanfattas i följande punkter (MSB, 2010):

- Utveckla ett ramverk för ökade förutsättningar för framtida samverkan
- Identifiera behov av utrustning och team som kan förstärka beredskapen i gränsområdena.
- Identifiera behovet av rutiner och manualer vid krissituationer som kan stärka beredskapen i gränsområdena
- Utveckla ett program med aktiviteter som gemensamma övningar, utbildning och forskning som bidrar till ett förstärkt och vidgat gränsöverskridande samverkan

2.4 Avtal

Avtal är en förutsättning för att samverkan över gränserna ska kunna möjliggöras. Nedan presenteras några av de avtal som idag finns i Norden och som ovan nämnda direktiv och projekt syftar till att se över och eventuellt vidareutveckla.

2.4.1 MULTILATERALA

Multilaterala avtal tecknas mellan flera länder och som grund för detta arbete kan två av dessa vara viktiga att nämna.

2.4.1.1 NORDRED

Året 1989 skapades ett samverkansforum och ett multilateraltramavtal utarbetades mellan de nordiska länderna för att underlätta arbetet inom räddningstjänsten mellan de olika länderna. Norge och Danmark anslöt sig redan då avtalet skapades medan Sverige och Finland på grund av försvårande faktorer i den egna lagstiftningen inte kunde ansluta sig till avtalet förrän 1992. Först 2001 anslöt sig även Island till avtalet.

Syftet med Nordred är att främja och underlätta arbetet över gränserna och liksom lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) syftar avtalet till att hindra eller begränsa skador på människor, egendom och miljö vid händelse av olycka. Sammanfattat i tio punkter, artiklar, beskrivs vad länderna åtar sig att hjälpa varandra med om en större olycka som kräver bistånd skulle ske. Artiklarna beskriver dels hur länderna i sin lagstiftning skall underlätta för arbete över gränserna och dels vilken typ av och hur mycket bistånd de enligt avtalet är skyldiga att bidra med (Nordred, 2009).

Utöver Nordred så finns även ett motsvarande hälsoavtal, Nordhels, vilket på ett liknande sätt skall främja samverkan inom sjukvården. Detta avtal undertecknades av de nordiska länderna 2002 (Nordhels, 2011)

2.4.1.2 BARENTSSAMARBETET

Förutom Nordred så finns för norra delen av Norge, Sverige och Finland samt nordvästra Ryssland Barentssamarbetet vilket bildades 1993 (se figur 1). Barentssamarbetet är ett gränsöverskridande arbete som syftar till att utveckla regionen både socialt och ekonomiskt. Inom denna samverkansform finns ett ramavtal vilket skall förenkla arbetet för insatser vid nödsituationer samt förebyggande arbete.

Figur 1. Område för Barentssamarbetet

2.4.2 BILATERALA

Bilaterala avtal tecknas bara mellan två länder. Relevanta bilaterala avtal i detta sammanhang är de gränslokala avtal som ingås med Nordredavtalet som grund.

2.4.2.1 GRÄNSKOMMUNALA

Med Nordreds ramavtal som grund har ett flertal gränskommunala avtal skrivits. Dessa avtal ger en mer konkret beskrivning om vad de angränsande kommunerna skall bistå varandra med. De reglerar till exempel finansiering, skadestånd med mera. Avtalen rör främst bistånd med själva arbetet men det finns även exempel på gemensamt inköpt utrustning (Nordred, 2009).

3 INTERVJUSTUDIE

En central del i detta projekt är den intervjustudie som används som grund för analysen. Det finns olika typer utav intervjuer vilka alla ger ett visst mått av osäkerhet. I detta avsnitt beskrivs den teoretiska bakgrunden och valda parametrar till intervjustudien vilket efterföljs av en diskussion om eventuella felkällor.

3.1 Intervjuer som vetenskaplig metod

Intervjuer är ett bra redskap som kan användas inom vilket område som helst och fyller särskilt en funktion då nutida problem skall belysas då befintlig litteratur kan vara svår att finna (Ejvegård, 2003).

3.1.1 KVALITATIV ELLER KVANTITATIV

En undersökning kan delas upp i två huvudtyper vilka är kvalitativ eller kvantitativ form. Skillnaderna mellan dessa två typer ligger bland annat i hur frågor ställs och data presenteras. I en kvalitativ studie ställs enkla frågor på vilka svaren oftast är komplexa och mångfasetterade. Svaren i en kvantitativ studie är oftast fördefinerade med bundna svarsalternativ. Kvantitativ data presenteras, något förenklat, med siffror eller med någon form av skala som i sin tur kan översättas till siffror. Man kan med den typen av intervjuer få ut ett svar att till exempel 89 % av en viss population tycker på ett visst sätt. I en kvalitativ intervjustudie är det svårare att få fram en frekvens på svaren utifrån sina frågor och svaren delas istället in i kategorier. Det man däremot kan få är en djupare förståelse av det definierade problemet. Ofta kan data från en kvantitativ studie anses säkrare då dessa ger mer raka slutresultat än vad en kvalitativ studie gör. De flesta studier är dock blandformer av de båda då, till exempel, frågeställningarna är kvalitativa med svar som ”bra” och ”dåligt” vilket i analysen kan omvandlas till siffror och på så sätt ge ett svar i procenttal (Trost, 2005).

3.1.2 STRUKTUR

För att få en trovärdig intervjustudie är strukturering ett viktigt inslag. Det som i mycket skiljer en intervju från en enkät är att frågorna i en enkät alltid kommer ha samma följd och således vara helt strukturerade. I en intervju är möjligheten större att blanda strukturerade och ickestrukturerade frågor. Många intervjuer är således halvstrukturerade där intervjuaren styr samtalet på de ämnesområden denne är intresserad av att få svar på. Ofta finns grundfrågor fördefinierade och beroende på respondentens svar följer olika följdfrågor. Det kan i detta fall, beroende på hur ostrukturerad intervjuerna är, vara svårt att jämföra de olika intervjuerna. En annan del av strukturen är huruvida man låter respondenten få bundna svarsalternativ eller svara fritt på en fråga. Den fördel som finns med öppna frågor är att det ger respondenten fler möjligheter till svar istället för alternativ där svaret kanske gärna ligger mellan två svarsalternativ (Andersson, 1995).

3.1.3 INTERVJUN

När metod och struktur på intervjun väljts skall frågor till respondenten formuleras. För att få svar på det man vill gäller det att göra tydliga frågor som är lätta att förstå. Hur frågorna formuleras är speciellt viktigt i en enkätundersökning där frågorna inte kan förtydligas som de kan under en muntlig intervju. Det är dock viktigt att tänka på hur förtydligandet görs och vara medveten om att även små förändringar i sättet att ställa en fråga kan göra att intervjuerna blir svåra att jämföra. En fråga som är mer ledande kan också få respondenten att svara på ett sätt som denne inte skulle ha gjort på en mer neutral fråga. Tydligheten med just vad som avses med en fråga och användning av rätt terminologi är också viktig att tänka på. Missförstånd kan lätt leda till att intervjuaren och respondenten talar om helt olika saker. I vilken ordning frågor ställs och ifall någon fråga hoppas över kan också ge stora fel i undersökningen. Det är därför viktigt att ställa alla frågor även om dessa redan är besvarade under en annan fråga (Andersson, 1995).

För att inte information ska gå förlorad under intervjun kan en inspelning göras av denna. Fördelen med det är att intervjuaren kan koncentrera sig mer på vad respondenten säger under intervjun istället för att anteckna. Det är också lättare att gå tillbaka i intervjumaterialet och mer exakt citera respondenterna mer exakt. Nackdelen som finns med att spela in intervjun är att detta kan hämma respondenten i dennes svar. Av hänsyn till respondenten och för att få en öppnare dialog hanteras intervjumaterialet konfidentiellt. En annan aspekt av den muntliga intervjun är om den sker via telefon eller som ett personligt möte. Genom att personligen möta respondenterna kan man lättare fånga upp saker genom kroppsspråket vilket ger mer liv åt intervjun.

3.1.3.1 PROBES

Något som kan användas under intervjun är så kallade probes. Detta är ett engelskt uttryck som syftar till att man skall uppmuntra respondenten att lämna riktiga och fullständiga svar på frågorna samt känna sig väl till mods under intervjun. Några vanliga, allmänna probes som man kan använda sig av är pausen, uppmuntran, utveckling, klargöranden och upprepningar. Pausen är viktig att ge respondenten så att denna ska känna att tiden finns att fundera en gång extra om det är något som denne har glömt. Med enkla frågor kan man lätt uppmuntra respondenten att utveckla ett kort svar på en fråga. Att klargöra ett svar på en fråga eller själv upprepa svaret fungerar också för att få respondenten att tänka igenom sitt svar en extra gång (Andersson, 1995).

3.2 Val av intervjumetod

Metoden som används i denna undersökning är i huvudsak en kvalitativ, semistrukturerad intervju. Valet att göra en kvalitativ studie beror på syftet att försöka utvärdera vad aktörerna delaktiga i den gränsöverskridande samverkan anser om sitt arbete samt vad de skulle behöva för underlag och förutsättningar av regering och myndigheter för att underlätta detta. Intervjuerna är också tänkta att fungera som ett komplement till den mer kvantitativa enkätundersökning som genomförts av MSB.

På grund av den tidsbegränsade faktorn genomfördes intervjuerna till stor del per telefon. Ungefär hälften genomfördes via telefon och hälften vid ett personligt möte. För att kunna gå tillbaka i det material som intervjuerna gett spelades dessa in. Inspelningen var frivillig men alla respondenter gick med på detta.

Själva intervjun är uppbyggd i tre delar där första delen innefattar bakgrundsinformation, som ålder och yrke, av respondenten samt bakgrund till intervjun. I denna del ställs även frågor om regeringens skrivelse och definition av begreppet samverkan. Innan intervjuerna genomfördes skickades e-post med bakgrundsinformation om intervjun och skrivelsen till respondenterna.

Del två i intervjun är frågor som syftar till att inventera vilken form av gränsöverskridande arbete som finns inom regionen. Frågorna i denna del är enkla faktafrågor vilka skall gälla som komplement till litteraturstudier. I denna del kan frågorna anpassas något efter respondenten då ingen jämförelse kommer att göras av svaret på enskild fråga utan på regionens organisation i stort.

Del tre i intervjun består av frågor vilka syftar till att utvärdera arbetet. Frågorna i denna del är mer inriktade på respondentens åsikter om arbetet och vad som skulle behövas för att göra detta bättre. Denna del är inte regionsbunden på samma sätt som del två utan mer personbunden vilket kommer att ge mer jämförbara svar.

De frågor som ställts under intervjun presenteras i bilaga A.

3.3 Val av respondenter

De respondenter som har valts för intervjuer tillhör alla samhällsskydd och beredskapsorganisationer inom det gränsöverskridande arbetet på antingen regional eller lokal nivå. Huvuddelen i intervjun är i sin tur uppdelad i två delar, inventerande och utvärderande frågor. För inventeringen av samverkansformerna ställdes inte frågorna i den delen till alla respondenter då denna del är till för att endast ge en bild av hur det ser ut. Valet av vilka av respondenterna som fick dessa frågor baserades på hur väl denne var insatt i helheten av arbetet. De inventerande frågeställningarna ställdes till cirka en till två respondenter inom varje region.

Frågorna i den del av intervjun som gäller utvärdering av arbetet ställdes till respondenter tillhörande aktörer på både regional och lokal nivå för att få åsikter från flera håll. Som tidigare nämnt är dessa respondenter valda då de har inblick i hur arbetet går till. En viss spridning av respondenternas bakgrund och inriktning har även försökts uppnås för att få in olika synvinklar och perspektiv i utvärderingen.

3.4 Diskussion om validitet och reliabilitet

Då stor del av studien baseras på intervjuer är det viktigt att förstå de felkällor som kan ligga bakom. I detta avsnitt diskuteras de som anses viktigast.

Validitet kan generellt sägas vara ett mått på hur väl man mäter det man avser att mäta och om den metod som valts är duglig till detta, till exempel om den intervjustudie som görs i detta arbete är rätt metod att besvara frågeställningarna med. Definitionen för reliabilitet är hur noggrann och trovärdig undersökningen är.

En viktig del i reliabilitet och validitet är hur jämförbara intervjuerna är med varandra. Vad som bland annat skiljer dem åt är att vissa är gjorda per telefon och andra ansikte mot ansikte. Att göra en intervju ansikte mot ansikte ger möjlighet att tolka in svar i bland annat kroppsspråk. Det skulle också kunna leda till mer öppenhet och lättsammare samtal. Dock finns inget i studien som påvisar att så är fallet och författaren har, både vid intervjutillfället och vid hanteringen av intervjumaterialet, i största utsträckning försökt förhålla sig neutral.

Innan intervjuerna har genomförts har bakgrundsinformation om studien skickats ut till majoriteten av respondenterna via mail. Det är inte helt klart om utskicket blivit läst eller hur noga vilket skulle kunna inverka något på svaren. Att utskicket lästs noga skulle kunna ge annorlunda svar då respondenten i och med det börjat tänka i lite andra banor än innan.

Frågorna har inte anpassats efter de olika yrkesgrupperna som respondenterna representerar. I vissa frågor blir det därför väldigt tydligt att de svarar utefter sin egen organisation och belyser de problem man har i den.

Frågorna i intervjun har i grunden varit samma för alla tillfrågade. Trots detta är det lätt att de ställs något annorlunda och förtydligas olika för respondenterna. På så sätt kan frågorna i vissa fall leda in respondenten att svara på ett visst sätt. I frågeformuläret finns en del följdfrågor nerskrivna vilka inte har ställts till alla respondenter då vissa självmant har glidit in på vissa av dem. Även i detta fall så kan följdfrågorna göra att respondenten svarat på ett sätt denne inte hade gjort om de inte ställts. Som exempel kan frågan och riskanalyser tas upp vilket är något få respondenter tagit upp självmant men håller med om att det finns ett ökat behov av dessa.

Urval av respondenter har gjorts utefter att dessa skall ha någon anknytning till de gränsöverskridande samverkansformerna. I de olika regionerna finns inte alla yrkeskategorier representerade i detta, till exempel är inte länsstyrelserna representerade i Skåne och Norrbotten vid gränsöverskridande samverkan. Det har lett till att olika yrkeskategorier inom regionerna har intervjuats och att inte helhetsbilden på så sätt inte helt har framgått. I största möjliga utsträckning har dock antalet aktörer inom varje kategori utjämnats.

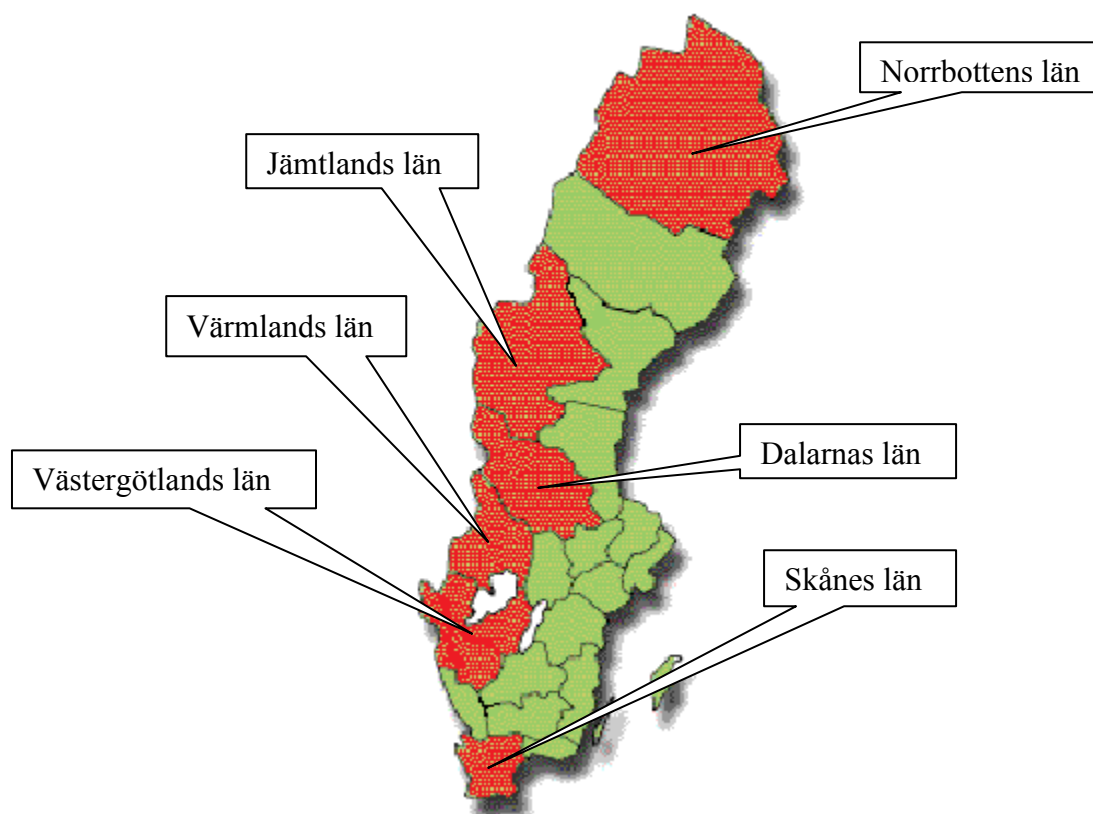
Valet att göra en kvalitativ intervjustudie medför att man sällan får direkta svar på de ställda frågorna och egna tolkningar är lätta att göra. Därför kommer själva analysen av intervjuerna ske i diskussionsform då det är svårt att få konkreta slutsatser.

4 INVENTERING

Denna del i rapporten har främst tagits fram genom intervjuer med aktörer inom det gränsöverskridande arbetet i fem olika regioner. Förutom intervjuerna ligger även studier av litteratur, som bland annat projektplaner och rapporter, samt deltagande i möten och övningar till grund för inventeringen. Källa till följande text är de intervjuer som genomförts med deltagande aktörer då inget annat anges. Regionerna som inventerats är Skåne, Västra Götaland, Värmland/Dalarna, Jämtland och Norrbotten. Resultaten från intervjuerna presenteras här i kapitel 4, inventering, samt i kapitel 5, utvärdering. I detta kapitel finns fyra underrubriker till varje region vilka beskriver samverkansformens uppbyggnad, vilka avtal samverkan grundar sig på, vilka aktiviteter som till exempel övningar det finns i regionen samt vilka planer som ligger till grund för hur man agerar i en verklig händelse.

4.1 Samverkansformer i regionerna

Nedan presenteras resultatet av inventeringen uppdelat på de olika regionerna.

Figur 2. *Inventerade gränsregioner*

4.1.1 SKÅNE

Region Skåne är den sydligaste i landet och angränsar i väster till Danmark. Mellan länderna fanns tidigare ingen landförbindelse men sedan år 2000 finns en förbindelse genom Öresundsbron. Det var via byggandet av denna bro som samverkansarbetet inom samhällsskydd och beredskap startade mellan Sverige och Danmark. Anledningen till detta var de gemensamma beredskapsplanerna som krävdes för bron. Detta har sedan genererat i en mer utvecklad samverkan inom sjukvården vilket inte bara innefattar bron. För övriga aktörer, förutom sjukvården, finns ingen vidareutvecklad samverkan i dagsläget.

4.1.1.1 UPPBYGGNAD

Uppbyggnaden av den samverkan som finns kan delas upp i två olika delar. En del när det gäller Öresundsförbindelsen och en del med övrig gränsöverskridande verksamhet. De aktörer som samverkar är främst blåljusorganisationer som räddningstjänst, polis och ambulans. Det finns i dagsläget inte någon övergripande regional styrning eller medverkande från länsstyrelsen. Historiskt sett har det funnits i och med Barsebäcks kärnkraftverk men då detta lades ner avslutades samarbetet.

När det gäller Öresundsförbindelsen, bron och tunneln över Öresund som förbinder länderna, är den drivande kraften för samverkan Öresundskonsortiet. De har ansvar för allt som rör förbindelsen och sköter kontakten med aktörer på både svenska och danska sidan samt ser till att arbetet fungerar både före, under och efter en händelse samt ordnar regelbundna möten. Organisationen består av en beredskapsgrupp och en styrgrupp under vilka ett flertal arbetsgrupper finns för bland annat utbildning och övning, vilka möts mellan en till sju gånger per år. När det gäller förbindelsen finns ett flertal olika aktörer som medverkar i arbetet. För de operativa insatserna finns både räddningstjänst, polis och sjukvård från båda länderna. Andra aktörer som finns med är bland annat trafikverket, och den danska motsvarigheten, som ansvarar för både väg och järnväg.

I dagsläget är inte det övriga gränsöverskridande arbetet, det arbete som inte sker på förbindelsen, så väl utvecklat. Endast inom sjukvårdssektorn finns en beredskapsplan med danska kollegor i Hovestad vilken tillkom i syfte att kunna stödja varandra med resurser vid händelser utanför förbindelsen. Den typ av resurser det då menas är till exempel ambulanser, sjukvårdsgrupper, vårdplatser på sjukhus vid mycket skadade och läkemedel.

”Grunden för detta är Öresundsbron. Samarbetet startade på grund av beredskapsplaner för bron och mynnade sedan i ett ökat samarbete. Inget förebyggande men samarbetet har vidgats för att kunna stödja varandra vid mindre händelser och vardagssituationer, specialvård till exempel tryckkammare.”

Respondent 6

4.1.1.2 AVTAL

Inom räddningstjänsten finns ett samarbetsavtal vilket är ett förtydligande utifrån Nordredavtalet, se kapitel 2. I samarbetsavtalet bryter man ner Nordred i ett mer konkret handlande, till exempel: Vad gör man och vem kontaktar man i ett akut läge. Hur formulerar man sin begäran om hjälp? Avtalet skall ses som ett verktyg för att både få och kunna ge hjälp.

För sjukvårdsberedskap finns något som kallas avsiktsförklaring. Det är politiska beslut på båda sidor om sundet och ramavtalen Nordred och Nordhels, det motsvarande grundavtalet för sjukvården, som ligger till grund för avtalen och avsiktsförklaringen.

Gällande avtal på själv förbindelsen så finns en väl utvecklad beredskapsplan vilket deltagande aktörer har undertecknat att de skall följa.

”Avtalsmässigt finns en skriven förklaring att man skall följa beredskapsplanen. Uppdelat med ledning utefter terroterialt område. Men först på plats tar första ledning oavsett sida så övertar ”rätt” land ledningen sedan. I förklaringen står mycket mer om förpliktelser och så vidare.”

Respondent 17

4.1.1.3 FÖRBEREDANDE AKTIVITETER

Kontakten för förbindelsen sköts som tidigare nämnts av Öresundskonsortiet vilka är de som också ansvarar för att arrangera möten och övningar genom arbetsgrupper. Fältövningar kopplade till Öresundsförbindelsen sker organiserat i fullskala vart fjärde år och som mindre seminarieövningar på vaxduk i samband med möten. Förutom dessa stora fullskaliga övningar med alla aktörer genomförs en del mindre övningar av samma övningsform som de större.

Inom räddningstjänsten finns knappt kontakt och utbyte mellan de svenska regionerna för att uppmärksamma goda exempel på bland annat gränssamverkan. Då Öresundsförbindelsen byggdes söktes det efter liknande exempel på samverkan utan att finna några. Gällande sjukvården har andra liknande samarbeten i Danmark uppmärksammats.

4.1.1.4 AGERANDE VID HÄNDELSE

När det gäller olyckshändelser på förbindelsen så sker de cirka två gånger i månaden. Inte alltid krävs då samverkan mellan aktörerna från de båda länderna utan de som är först på plats kan i många fall lösa uppgiften på egen hand, oftast handlar det om räddningstjänsten.

”Om vi tittar på Öresundsförbindelsen som en del. Alltså jag, nu har jag inte helt statistik i det, men jag skulle gissa på vi har en eller ett par händelser i månaden som vi samverkar på bron, eller i alla fall utlarmade på samma händelse så kan vi uttrycka. Sen om det pågår en regelrätt samverkan, det gör det ju inte alltid.”

Respondent 6

Utanför förbindelsen sker händelser på den svenska sidan där danska resurser skulle kunna användas uppskattningsvis cirka två gånger i månaden. Hittills har man dock valt att begära resurser från angränsande svenska kommuner. Uppskattningsvis sker dessa händelser, där danska resurser borde begäras, cirka två gånger per månad. Utöver detta sker olyckshändelser då alla de svenska resurserna i Skåne är under kraftig belastning dock mer sällan

”Tittar vi på den andra delen, det vill säga de här större händelser där vi skulle behöva stöd, eller begära stöd utifrån, då kan jag ju inte tala för vad Danskarna ser på motsvarande sätt, men utifrån våra händelser, så säg att vi har också en handfull händelser, ett par händelser i månaden där vi idag tar in förstärkningsresurser utifrån, då vårt eget system är så pass belastat att vi måste ta hjälp utifrån. Vid alla dom tillfällena, inte riktigt alltid, men många av dom händelserna inträffar i storstadsmiljöerna framförallt med tyngdpunkt på Malmö. Vid alla dom tillfällena skulle ju resurser från Köpenhamn dras.”

Respondent 6

Vid sjukvårdens övriga samarbete har tre händelser skett då ett behov av stöd från, och samverkan med, grannlandet har uppstått. Dessa tre fall är vid hemkomsten av döda och skadade efter Tsunamin, vid sjuksköterskestrejken i Skåne samt vid klimatkonferensen i Köpenhamn. Det har också använts för att informera varandra vid bland annat olyckan med Kemira, då en cistern med saltsyra välte och risk för spridning av gasmoln förekom.

Särskilda planer och koordinationsgrupper säkerhetsställer att närmaste resurserna används från båda länder. Detta gäller endast på Öresundsförbindelsen där larmgången via SOS fungerar enligt samma rutiner som vid ett vanligt larm. Om resurser från grannlandet skulle behövas inom räddning utanför förbindelsen finns idag inget utarbetat sätt att tillkalla dessa då samverkan inte kommit längre inom det området.

4.1.2 VÄSTRA GÖTALAND

I västra Sverige med Göteborg som centralort ligger Västra Götalands län. Länet angränsar längst norrut till Norge med följande kommuner; Strömstad, Tanum, Sotenäs, Dals Ed, Bengtsfors, Uddevalla, Munkedal och Lysekil. På den Norska sidan angränsar kommunerna Rømskog, Marker, Aremark, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad och Hvaler.

I området har det sedan länge funnits ett gränsråd vilket innefattar blåljusorganisationer samt länsstyrelse och fylkesmän. Rådet i sig är en följd av det multilaterala avtalet Nordred.

4.1.2.1 UPPBYGGNAD

Gränsrådets arbete leds av länsstyrelsen i Västra Götaland och fylkesmannen på den Norska sidan vilka alternerar ordförandeskapet på två år. Rådets främsta syfte är att verka för att gemensamma problem löses och att lösningar utarbetas genom samverkan. Syftet är även att på ett smidigt sätt kunna tillgå varandras resurser i gränsområdet som till exempel ett brandövervakningsflyg. På senare år har även ett behov att en vidare samverkan med inriktning på en helhetssyn inom krishantering identifierat vilket inletts via ett projekt.

På uppdrag av gränsrådet har ett projekt startats vilket syftar till att förbättra den gränsöverskridande samverkan ytterligare. Projektet heter Gränsstrategisk krishantering 2009-2011 och har sin grund i ett tidigare gränsöverskridande projekt vilket till största del innefattade blåljusorganisationerna och operativ samverkan. Det första projektet heter Gränslös riskanalys 2005-2007. Tanken med det nya projektet är därmed att försöka få in ett bredare perspektiv på gränsstrategisk krishantering och att arbeta före, under och efter en händelse. I ett förberedande projekt som genomfördes 2008 fick deltagarna föreslå troliga händelser som skulle kunna inträffa inom regionen i ett bredare perspektiv och utifrån dessa scenarier skall sedan ett behov undersökas. Tanken är att projektet ska ta fram en samarbetsplan och ansvarsförhållanden vid händelser som till exempel elavbrott, epidemi, pandemi och väderrelaterade olyckor. Frågor som ligger till grund för samarbetsplanen är: Vad gör man i första läget? När tar vi kontakt? Hur ska vi agera?

De aktörer som främst medverkar i projektet är blåljusorganisationer, länsstyrelsen från både Västra Götaland och Värmland samt från norska sidan, MSB och den norska motsvarigheten DSB samt kommunala säkerhetssamordnare.

4.1.2.2 AVTAL

Till grund för den gränsöverskridande samverkan finns ett avtal mellan Östfold polisdistrikt och länsstyrelserna i Västra Götaland och Värmland från 2004, uppdaterat från tidigare avtal som slöts 1992. Detta avtal är ett fördjupat avtal till Nordred avtalet. I det specificerade avtalet står det att parterna förbinder sig att hjälpa varandra över gränsen vid olyckor som skogsbrand, farligt gods, trafikolyckor samt andra som faller innanför ramen av räddningstjänst. Organisationerna som avtalet innefattar är, förutom räddningstjänsten och länsstyrelse, sjukvården och polisen. Ledning av arbetet sker då av det landet som begärt hjälp. I avtalet förbinder sig parterna till att träffas på ett möte en gång per år samt ha en större

samövning vart fjärde år. I avtalet finns även specificerat vart man ringer för att söka bistånd i respektive land (samarbetsavtal 2004).

4.1.2.3 FÖRBEREDANDE AKTIVITETER

Övningar sker främst via gränsrådet och innefattar då framförallt blåljusorganisationer vilka är uppdragsgivare till projektet. I ett tidigare projekt, Gränslös riskanalys 2005-2007, finns ett antal seminarieövningar genomförda för att identifiera problem. Större fältövningar som har gjorts är bland annat med inriktning på skogsbränder och skedde senast 2006-2007. Förutom de större fältövningarna är mindre lokala övningar mellan angränsande stationer, exempelvis Strömstad-Halden, vanliga.

I de olika scenarier som plockats fram inom det nuvarande projektet kommer även övningar ingå med ett försök att få in det bredare perspektivet i verksamheten med fler inblandade aktörer. Det främsta övningssättet idag är seminarieövningar men större praktiska fältövningar med båda länder kommer att genomföras efter hand.

”Vi har ju sen tidigare ett gränsråd men det handlar ju bara om räddningstjänst. De är ju inblandade och det är ju dom som är våra uppdragsgivare så vi försöker utveckla gränsrådet att innefatta krishantering och inte bara räddningstjänst. Vi kör då övningar med i de olika scenarierna. Tabletop övningar helt enkelt men ska sen är det tänkt delta, nästa år, på större övning i norska fjorden, nått stort haveri.”

Respondent 4

Samverkan med andra regioner är idag endast Värmland vilken är den angränsande regionen norrut. De medverkar bland annat i det pågående projektet Gränsstrategisk krishantering 2009-2011.

”Det är väldigt många som är intresserade av vårt projekt och vår projektledare. Vi har varit och informerat på många sällen, både svensk och norsk sida, det är intressant.”

Respondent 4

4.1.2.4 AGERANDE VID HÄNDELSE

Hur ofta händelser sker är i dagsläget oklart men trenden är troligtvis att de ökar bland annat på grund av den ökande handeln över gränsen.

Hur agerandet sker finns inte planlagt inom varken rådet eller projektet utan får göras upp enskilt av varje organisation som därefter får samverka.

För att säkerhetsställa att närmaste resurserna används har larmplaner plockats fram om vem man larmar vid en olycka. Inom projektet gränsstrategisk krishantering och de scenarier som tagits fram där finns i dagsläget ingen sådan plan bestämd för just dessa.

”Så långt har vi nog inte kommit än. Det vi gör nu är att vi har tagit fram händelseöversikt där varje aktör får fylla i sitt eget ansvarsområde och då titta på vad gör man före, under, efter en händelse för varje scenario. Så det är möjligt att det kommer in senare för det ska föras in i spelplaner, ansvaret då. Hur man sen hanterar händelsen enskilt är inget som kommer in i projektet utan det får varje organisation få ha sin egen plan när något händer hur man agerar.”

Respondent 4

4.1.3 VÄRMLAND/DALARNA

Som källa för detta avsnitt är främst deltagande på gränsräddningsmöte 17-18 november 2010 i Karlsstad och samtal med deltagare där.

Ovanför Västergötlands län ligger Värmlands och därefter Dalarnas län. Dessa båda har tillsammans med Hedmarks fylke i Norge startat en gränsöverskridande samverkan via ett gränsräddningsråd. Vana av att samarbeta i gränsregionerna inom räddning har funnits i mer informella sammanhang ända tillbaka på 70-talet och det är först in på 90-talet som arbetet blev mer formaliserat genom rådet.

4.1.3.1 UPPBYGGNAD

Rådet har tvådagars möten två gånger om året där man diskuterar strategiska och operativa frågor. Under mötena är tanken att man både skall kunna dryfta saker i storforum med alla inblandade aktörer och även funktionsvis inom den egna sektorn. Syftet med rådet är att uppmärksamma problem som finns i gränsområdet och hitta gemensamma lösningar så som till exempel ett gemensamt utlarmningssystem. Förutom detta skall rådet fungera som ett kontaktnät att använda sig av i krissituationer i gränsområdet. I dagsläget finns inget direkt ordförandeskap eller starkare styrning inom rådet utan istället finns ett roterande värdskap mellan de svenska länen och det norska fylket.

Aktörer som verkar i rådet är länsstyrelsen i Värmland och Dalarna, Fylkesmännen från Norge samt räddningstjänst, sjukvård, polis och larmcentralerna från båda länderna. Från Norge medverkar även sivilförsvaret.

Inom rådet har man tittat på Hagadeklarationen och börjat diskutera ett större övergripande krishantering men än så länge ligger fokus på de mer vardagliga händelserna.

4.1.3.2 AVTAL

Arbetet i rådet baserar sig i grunden på Nordred och utifrån detta har ett antal gränskommunala avtal skrivits mellan bland annat Hedmark Politidistrikt och

räddningstjänsterna i Älvdalen, Malung, Torsby och Arvika-Eda. Befintliga avtal ses igenom och revideras regelbundet.

4.1.3.3 FÖRBEREDANDE AKTIVITETER

Gränsöverskridande övningar sker regelbundet inom regionen. Under perioden 2007-2012 är planen att tre större övningar skall genomföras vilka varvas med praktiskt fältarbete och seminarier. Senaste fältövningen som genomfördes var i Sälen Maj 2010 och var en trafikolycka med en buss och en minibuss inblandade. För planering av övningen fanns en styrgrupp kallad *Varghedengruppen* vilken bestod av personer från båda sidor av gränsen. Efter identifierade behov från tidigare gränsövningar har de tagit fram saker som övergripande mål och övningens omfattning. Medverkande aktörer på övningen var, förutom blåljusorganisationerna, bland annat länsstyrelsen i Dalarna, Hedemarks fylke, Malung/Sälen och Faluns kommuner, larmcentralerna samt det Norska sivilförsvaret. Övningen syftade till att utvärdera hur väl samarbetet och samverkan fungerade, från larmgång till samverkan och ledning på plats, och efter genomförandet har en grundlig utvärdering skett vilken ska ligga till grund för nästkommande fältövning vilken sker 2013 enligt planen (Gränsövning Sälen 2010).

Samverkan med andra regioner sker bland annat genom att Värmlands län medverkar i projektet Gränsstrategisk krishantering som leds av Västergötlands länsstyrelse. Diskussioner har även förts med Jämtlands län om ett gemensamt kartprojekt, se avsnitt 4.1.4.3.

4.1.3.4 AGERANDE VID HÄNDELSE

I oktober 2010 skedde en tågolycka i samhället Eidskog vilket ligger nära gränsen på den Norska sidan. Ett tåg spårade strax före klockan 18 ur och välte mitt i samhället. Tåget innehöll cirka 175 människor vid urspårningen. Händelsens placering ledde till att en räddningsstyrka larmades även från den Svenska sidan. Gynnsamma förhållanden så som väder och olycksplats gjorde händelsen lätthanterlig men vad som också föranledde ett snabbt omhändertagande var de många resurser från båda länder som på kort tid uppbyggades.

Vid händelser som kräver bistånd från gränslandet så har dessa hittills rekviderats av larmcentralen efter begäran. I anslutning till rådet har en grupp nu diskuterat fram och planerat ett nytt sätt för snabbare larmning vid olika typhändelser. De typhändelser som tagits fram är trafikolycka och brand i byggnad. Om dessa händelser sker inom ett visst framtaget område kommer ett tvåstationslarm gå ut till respektive station på var sida om gränsen. Detta utlarmningssystem trädde i kraft första januari 2011.

4.1.4 JÄMTLAND

Jämtlands län ligger mitt i Sverige och angränsar i väster till Norges fylken Nord och Sör-Trøndelag. Samverkan genom ett gränsräddningsråd inleddes av länsstyrelsen i början på 90-talet efter att en större olycka hade gjort att behovet av att samverka uppmärksammats av Åres räddningschef. Då ännu en olycka inträffade 94-95 visade detta på att samverkan tydligt hade förbättrats och de planer man i rådet satt upp följdes.

4.1.4.1 UPPBYGGNAD

Gränsräddningsrådet i Mittskandinavien leds av länsstyrelsen på svensk sida och av fylkesmännen i Nord och Sör-Trøndelag på norsk sida. Dessa tre har ett roterande ordförandeskap i rådet på tre år. Rådet i helhet träffas en gång om året och då medverkar aktörer som räddningstjänst, sjukvård, polis, larmcentralerna och frivilligorganisationer. På dessa möten informerar bland annat varje aktör de övriga om vad som pågår hos dem. Förutom detta så informeras det om olika projekt som pågår inom regionen, i dagsläget ett kartprojekt, med syfte att skapa gemensamma kartor och förbättra kunskaperna i GIS, samt ett övningsprojekt i samband med mittuniversitetet och högskolan i Nord-Trøndelag. Syftet med rådet är att identifiera och lösa gemensamma problem i gränsområdet samt att skapa ett kontaktnät.

Mötena brukar även innehålla spelövningar för att bland annat identifiera vilket behov som finns och för att lära sig hur varandras organisationer fungerar. I dagsläget finns ingen riktig strategi att hantera större händelser som elavbrott inom regionen, dock tas kontakt vid till exempel vädervarningar.

”För det första har vi ju ett avtal, dels mellan länsstyrelsen och fylkesmännen, alltså våra motsvarigheter i Nor- och Sör-Trøndelag, ett avtal om att driva det här arbetet vidare. Sen finns det avtal mellan kommunerna om samverkan. Det finns avtal mellan sjukvårdshuvudmännen och det finns avtal mellan polismyndigheterna om att samarbeta i gränsfrågor. Om att genomföra övningar lite då och då, kanske inget planmässigt, men det genomförs varje år.”

Respondent 12

4.1.4.2 AVTAL

Inom regionen finns ett avtal mellan Jämtlands länsstyrelse och fylkesmännen på Norska sidan om att driva gränsöverskridande samverkansfrågor i form av ett gränsräddningsråd. Förutom detta så finns ett lokalt avtal inom sjukvården för vart man ska transportera skadade, till exempel så kan en norsk patient som skadats i Sverige välja att transporteras till ett norskt sjukhus om så är möjligt. Inget avtal finns som baserar sig på och vidareutvecklar Nordred avtalet.

4.1.4.3 FÖRBEREDANDE AKTIVITETER

Gällande övningsverksamheten sker ett antal övningar av varierande karaktär varje år. Oftast får den organisation som planerar en övning bjuda in andra som skulle kunna tänka sig vara intresserade, på båda sidor om gränsen. Förutom praktiska fältövningar genomförs även seminarieövningar bland annat under möten med rådet.

”Det sker ett antal övningar per år åtminstone men det är en lång gränssträcka det handlar om. Men det förekommer övningar regelbundet. Man lägger upp övningar i gränsområdet för de stationer som ligger närmast”

Respondent 12

Förutom övningar genomförs ett flertal projekt inom regionen. Bland annat Gränslös Geografisk Information (GGI) i vilket är ett projekt med syfte att göra kartor och kartdata i GIS tillgängligt för aktörer på respektive sida om gränsen vilket är något som inte finns idag. Detta för att vid behov snabbt kunna få reda på var och vilka resurser som finns tillgängliga. Det finns även ett projekt med en blogg, också det med syfte att sprida information mellan samverkansparterna.

På Mittuniversitetet i Östersund och Högskolan i Nord-Trøndelag pågår ett projekt, Gränsöverskridande Samverkan för Säkerhet (GSS), vilket syftar till att bidra med kvalitetssäkring och utarbetande av scenarier i samband med simuleringsövningar inom krishantering. I och med övningarna ska problem i gränsområdet identifieras och lösas samt ge målgruppen en större förståelse för varandras organisationer. Projektet kommer även att göra kopplingar till GGI projektet för att ge ökad kunskap om tekniska lösningar så som GIS. Målgruppen och samarbetspartners för detta projekt är medlemmarna i gränsräddningsrådet (Interreg Sverige-Norge, 2010).

I vissa fall pågår samverkan med andra gränsområdesregioner. Till kartprojektet fördes en dialog med kollegor söderut men beslutet togs att man skulle göra ett pilotprojekt först på egen hand.

”Ja, vi har bjudit in kollegerna söder om oss, Dalarna, till något möte och tanken var att vi skulle genomföra den här gränskartprojektet i samarbete med dom. Men vi har diskuterat det fram och tillbaka och kommit fram till att vi orkade inte med det. Men sen är det tillåtet för dom att tillämpa det vi kommer fram till.”

Respondent 12

4.1.4.4 AGERANDE VID HÄNDELSE

Hur ofta händelser i gränsområdet sker som kräver samverkan och samarbete finns inga sammanställda uppgifter om. Den sektor som det troligen oftast behövs samverkan inom är

sjukvården, ambulanstransporter, och det speciellt under vinterns turistsäsong. Följande svar gavs på frågan om hur ofta man samverkar och samarbetar i en verklig händelse.

”Det är svårt att svara på, det händer väl kanske. Det vågar jag inte svara på. Men när det gäller sjukvård så händer det ganska ofta, speciellt vintertid, och även fjällräddning sammanhang händer det oftare än det händer trafikolyckor. Jo, det händer väl men jag vågar inte svara på det. Det vore kanske intressant att ta upp!”

Respondent 12

Ingen riktig säkerhetsställning för att närmaste resursen larmas även över gränsen. Dock är detta tanken med samverkan i rådet är att närmaste resurs skall larmas oavsett sida av gränsen.

4.1.5 NORRBOTTEN

Längst norrut i vårt land ligger region Norrbotten. Regionen är stor till ytan och angränsar till både Norge och Finland. Området är till största del glesbefolkat, med långa avstånd mellan tätorterna, men kring gränstrakterna ökar befolkningen tillfälligt under vintersäsongerna. Inventeringen av denna region har koncentrerat sig till Kiruna och Haparanda kommun, på grund av de samarbetsprojekt som finns. Kiruna gränsar till både Norge, i väster, och Finland, i öster, och Haparanda till Finland i öster. Förutom dessa finns fjällräddningen som även de samverkar över gränsen till både Norge och Finland.

4.1.5.1 UPPBYGGNAD

I Norrbottens län finns idag ingen sammanhållande regional styrning inom gränsräddning. Då länet är stort till ytan med lång gräns, både till Norge och till Finland, har spridda samverkansformer uppstått på olika delar.

I Kiruna kommun startades 2010 en samverkan inom räddningstjänsten mot framförallt Norge och Narvik. Denna samverkan uppstod genom att Kirunas nuvarande räddningschef kontaktade den Norska motsvarigheten i Narvik. Samverkan där är tänkt att rikta in sig på alla tre faser före, under och efter en insats. Till största delen är arbetet i nuläget koncentrerat på mindre händelser och olyckor där länderna kan stödja varandra med resurser. Man har inte tittat på ett vidare krisperspektiv och en av de aktörer som saknas för detta är kommunen. Andra aktörer som också saknas är landsting och polis som även de har ett stort ansvar i de operativa insatserna. Aktörer som däremot har varit delaktiga är gruvföretaget LKAB och deras norska motsvarighet MTAB vilka i nuläget jobbar med att bygga en räddningssvagn i händelse av järnvägsolyckor.

”Om man pratar om organiserat sätt så är ju svaret, har det i princip inte varit något alls, förutom någon enstaka fotbollsturnering. Men nu har vi satt igång ett arbete med Norge, det är där vi har börjat. Med just Narvik då, Ofotens räddningstjänst, och dels handlar det om planering och deltagande i övningen

som var idag. Det handlar om förebyggande arbete också. Tillsynsverksamhet där de följer med som observatörer.”

Respondent 14

”Vi har ju försökt till den här övningen få med både landstinget och polisen men de var inte med. Länsstyrelsen var med.”

Respondent 14

Haparanda kommun gränsar i öster till finska Torneå. Dessa tätorter ligger så nära varandra att de nästan kan ses som en stad med endast en älv som skiljer dem åt. På grund av det sker samverkan på fler olika plan kommunerna emellan. Samverkan mellan räddningstjänsterna har skett i någon form sedan 1994. När det gäller operativa insatser samverkar blåljusorganisationerna dels under insats men också till vis del förberedande genom inköp av gemensam utrustning samt ett övningsfält. Dock finns inget direkt systematiserat arbete och träffar mellan bland annat räddningschefer blir lite sporadisk. Inget arbete med förebyggande arbete och risk och sårbarhetsanalyser sker.

För mer information om Haparanda och gränssamarbetet med Torneå så rekommenderas examensarbetet av Ylikangas, C. 2009, *Gränslös samverkan – en studie av räddningstjänsten i Haparanda och Torneå samt dess samarbete över gränsen.*

Vidare finns fjällräddning, vilket är en verksamhet som ligger under polisen, vilka har en viss samverkan. På svenska sidan finns en grupp vilka kan vara redo på cirka 2-3 timmar medan beredskapen på finska sidan ligger på cirka 20 minuter vilket gör en avgörande skillnad i snabbhet. Detta arbete inleddes med ett möte mellan länspolismästarna utifrån vilket man har jobbat vidare.

4.1.5.2 AVTAL

Det finns avtal vilka säger att länderna skall bistå varandra inom räddningstjänst både gällande Finland och Norge. När avtalet skrevs mellan Sverige och Norge var det främst med tanke på insatser på Nordkalottvägen vilken går från Kiruna till Narvik via Riksgränsen. Ingen tanke på att hjälpa till med insatser längre in i landet har funnits förrän det senaste året.

Mellan Haparanda och Torneå finns avtal vilka säger att man skall samverka och hjälpa varandra med insatser. Avtal finns även för den gemensamt inköpta utrustningen som till exempel en stegbil.

Gällande fjällräddningen finns en skriven överenskommelse inom polisen hur samverkan skall ske mellan länderna.

4.1.5.3 FÖRBEREDANDE AKTIVITETER

I november 2010 hölls övningen TYR vid Björnfjell tågstation vilken ligger på norska sidan och angränsar till svenska riksgränsen. Övningen var en stor tågolycka vilken syftade till att testa hur rutinerna fungerade vid utlarmning från ett annat land samt hur samverkan fungerar på ledningsplats, en så kallad fullskalig fältövning. Deltagande aktörer från svensk sida var i denna övning endast räddningstjänsten. Detta är dock den första övningen som genomförts mellan Kiruna och Narvik och planen är det skall bli flera.

Förutom övningsverksamheten har man gjort ett antal utbyten och träffar mellan inblandade aktörer. Tanken är att man skall göra gemensamma brandtillsyner på främst fjällanläggningarna men på sikt även på objekt längre in i länderna.

Bild 1. Övningsolycka vid Björnfjell, Norge. Fotograf: Författaren

Ingen ordentlig övningsverksamhet har skett mellan Haparanda och Torneå det senaste året. På svenska sidan har just ett utträde ur ett förbund skett för Haparanda vilket är en bidragande orsak. Planer att öva gemensamt för främst räddningstjänsten finns då övningsfältet är färdigt.

Fjällräddning i Norrbotten övar vart annat år Sverige och vart annat i Finland. Det som då övas är kombinerat ledningsspel och praktisk fältövning. Det har även varit utbildning och övning av det svenska söksystemet på finska sidan.

Ingen direkt formell samverkan med andra gränsregioner har skett inom räddningstjänsten men en viss koll på vad som sker på andra håll finns ändå. Inom fjällräddningen har man studerat det EU-projekt som drivs i Västerbotten med samverkan mot den norska fjällräddningen.

”Jag har ju min kollega i Västerbotten som driver ett EU-projekt mot Norge. Så där pratar jag ju mycket med honom”

Respondent 7

4.1.5.4 AGERANDE VID HÄNDELSE

De faktiska gemensamma insatser som sker idag är inte många, dock sker de ibland. Oftare är det styrkor från Norge och Finland som är verksamma i Sverige. Det finns däremot lägen vid till exempel större bränder då resurser skulle kunna tas från angränsande länder trots körtiden på cirka 1,5 timmar. Den typen av händelser det skulle kunna vara är bland annat större bränder vilka sker ungefär var femte år och det är då viktigt att vara medveten om resurser och att använda sig utav dem.

Ingen säkerställning av att de närmaste resurserna används finns. När till exempel norrmän befinner sig vid gränsen så larmar de vanligtvis sitt hemland, nummer 110 för brandkår, vilket leder till att larmet inte går fram till räddningstjänsten i Kiruna.

”Det ska ju ske via larmcentralerna att de larmar Narvik om det är närmare. Men det här har ju inte heller funkat för norrmännen när dom är på svenska sidan så ringer dom det norska nummer så det har ju hänt att dom har varit på svenska sidan, både sjukvård och räddningstjänst utan att vi har vetat om det.”

Respondent 14

I Haparanda och Torneå sker händelser då stöd från grannlandet begärs cirka två gånger i månaden. Under 2010 har Sverige gjort insatser i Finland 18 gånger och Finland i Sverige fyra gånger. Säkerställning att de närmaste resurserna används sker via SOS och en förutbestämd plan för vem som skall larmas när.

Fjällräddningen har ett utlarmningssystem till fjällräddarnas mobiler men skulle det ske något nära gränsen kan kommunikationscentralen ringa upp till Finlands fjällräddningsstation.

5 UTVÄRDERING

I detta kapitel presenteras resultatet från de intervjuer som gjorts, totalt 17 stycken. Intervjuerna är gjorda främst med personer från räddningstjänst, polis och sjukvård. Utöver dessa är det aktörer från länsstyrelse, kommun samt den privata sektorn. I detta kapitel presenteras resultaten från intervjuerna rent objektivt och kommer i senare kapitel att diskuteras.

Under vissa rubriker kommer resultat från en enkätundersökning gjord av MSB också redovisas. Detta för att ge ett komplement till intervjuerna. Inga värderingar om enkätundersökningens validitet kommer göras men eventuella likheter eller olikheter kommer behandlas i analysavsnittet. Resultatet från enkätundersökningen baseras på 42 respondenters svar med olika bakgrund. Av dessa är det sedan 37 som uppger att de har en gränsöverskridande samverkan.

5.1 Respondenter

För att förstå svaren och vissa av kopplingarna som har gjorts gentemot respondenterna inleds detta kapitel med bakgrundsinformation av dessa.

Först presenteras i diagrammet nedan hur respondenterna är fördelade över yrkeskategorierna. Räddningstjänsten är en del av den kommunala verksamheten men skiljs här ut från kommunens övriga aktörer som säkerhetssamordnare.

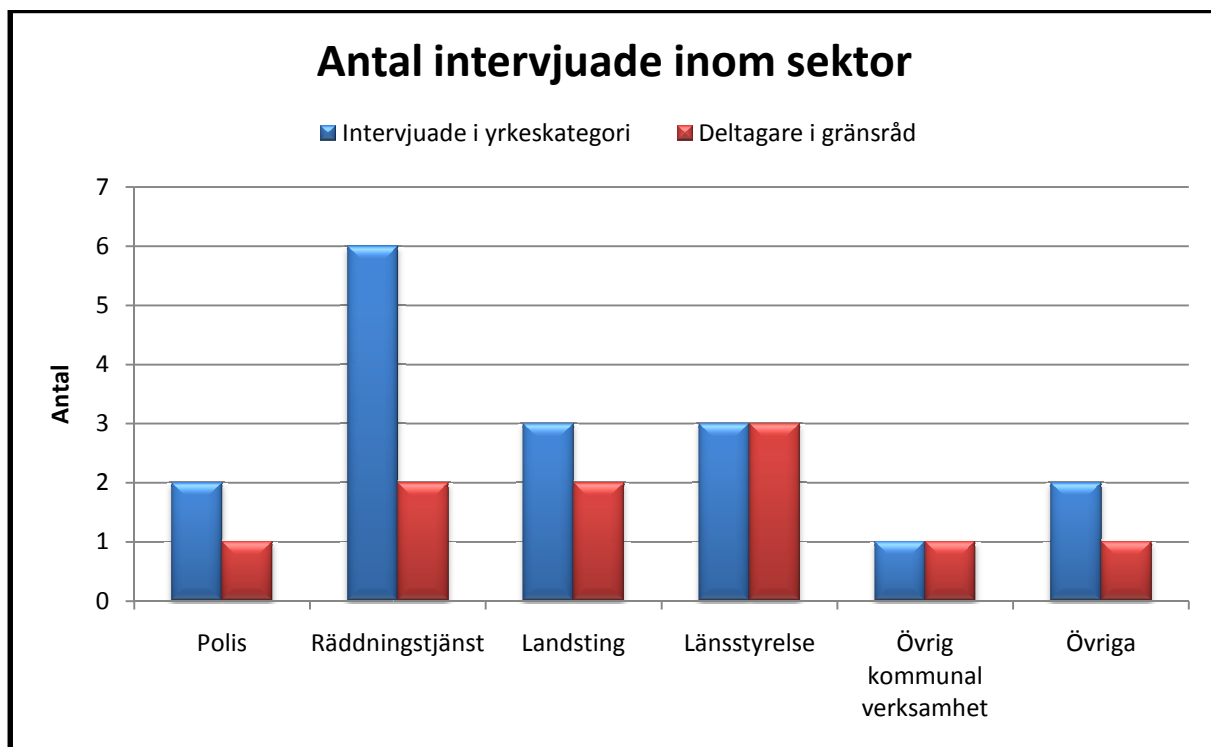

Diagram 1. Visar hur många som blivit intervjuade inom samma yrkeskategori och hur många av dessa som deltar i ett gränsräddningsråd.

Från varje region har tre till fyra respondenter valts ut och försök till spridning mellan yrkeskategorierna inom regionen har också gjorts. Åldern på respondenterna varierar mellan 34 till 65 år och erfarenheterna av gränsöverskridande samverkan mellan 1 till 25 år. 3 av 17 respondenter är kvinnor.

Utöver dessa aspekter så undersöks det om det finns kopplingar mellan respondenternas svar och om de samverkar via ett gränsrådningsråd. Av respondenterna så medverkar 10 av 17 i ett av råden.

5.2 Skrivelsen

Majoriteten av respondenterna uppger att dom känner till *skrivelsen 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet* även innan dom läste det förberedande utskicket, se Bilaga C. Men även om dom känner till den är det i de flesta fall inget som diskuterats djupare inom organisationen. Många anser dock att även om inte skrivelsen tagits upp och diskuterats så följer den gränsöverskridande verksamheten samma inriktning.

5.3 Samverkan

Som en del i intervjun så ställdes frågan till respondenten hur denne skulle definiera ordet samverkan. Vad intervjuerna visar är att begreppet samverkan inte är helt definierat och ofta talar man mer om samarbete. Något alla är överens om är dock att det handlar om att optimera resurserna och verka mot samma mål.

Den särskiljningen som inte görs av alla respondenter, men som kommer att göras i rapporten, är att samverkan är då organisationer jobba var för sig mot samma mål och samarbete då man jobba tillsammans mot samma mål. Exempel på samverkan skulle kunna vara gränsrådningsrådets arbete med möten där man diskuterar samma problem i organisationerna. Ett exempel på samarbete skulle kunna vara hur man mellan organisationerna jobbar under en insats.

5.4 Helhetssyn

Finns det en tydlig helhetssyn på begreppet samhällsskydd och beredskap i er organisation och inom det gränsöverskridande arbetet?

På frågan om en helhetssyn på begreppet samhällsskydd och beredskap inom organisationen och det gränsöverskridande arbetet svarar cirka hälften att de tycker man har det. Ett fåtal är osäkra och tycker att man har det på vissa högre nivåer i organisationen. Några säger att det är dit man är på väg i arbetet men att man inte riktigt har nått fram än speciellt med avseende på risk och sårbarhetsanalyser. I många av regionernas gränssamverkansarbeten är verksamheten främst inriktad på den operativa delen. Det är svårt att säga om respondenterna från en viss region eller inom en viss yrkesgrupp tenderar att tycka man har en helhetssyn. En viss tendens

finns att man inom länsstyrelsen, som har en mer övergripande roll, anser att man har en helhetssyn. En högre andel av respondenter som svarat ja är deltagare i gränsräddningsråd.

5.5 Behov

Vad för typ av gränsöverskridande samarbete/samverkan inom samhällsskydd och beredskap tycker du behövs?

Vilket behov respondenterna anser att det finns varierar något mellan dem. Det majoriteten i första hand tänker på är den rent operativa delen i en händelse. På frågan om vad för gränsöverskridande samverkan som behövs svarade en respondent följande:

”Det är ju främst de så kallade blåljusmyndigheter och sen sidosaker som till exempel POSOM och sen allt som kan komma in i händelsen”

Respondent 13

Det framhålls att man på många håll kommit en bit på väg med det som inom regionerna anses behövs men att det behöver utvecklas mer. Det som oftast anses vara det som behövs är det operativa samarbetet och en förberedande samverkan om detta.

Oavsett region och organisation ser man ett behov av att utnyttja varandras resurser och kompetenser mer över gränserna. Bland annat definierades gränsräddning av en respondent som:

”Resurser som behöver nyttjas för att komma till tredje mans nytta även om det finns en gräns emellan”

Respondent 15

Det som då syftas på är både information om vilka resurser grannlandet har och att få tillgång till dessa. Att ha ett så kallat egoistiskt synsätt och se vilka resurser som kan komma till gagn för den egna verksamheten. Det påpekas även av några respondenter att se mer till regionalisering både vid utnyttjande och vid placering av resurser.

Vidare framhåller flera respondenter vikten av nätverkande och erfarenhetsutbyten för att på så sätt bli uppmärksam på vilka resurser det finns att tillgå. Det framhålls även av flertalet vikten av att tänka på samma sätt och få en förståelse för varandras organisation då de skiljer sig i flera avseenden, bland annat gällande ledningsfunktioner och larmcentraler.

”Vi måste prata samma språk, till exempel vad är en uppsamlingsplats?”

Respondent 5

En form av erfarenhetsutbyte är övningar. Detta är något som tas upp av alla respondenter i någon mening. Övningsverksamheten är en del i ledet att skapa kontakter och identifiera problem i gränsområdet. Som man kan se i inventeringsavsnittet, kapitel 4, övas det i någon bemärkelse i alla regioner. Trots detta framhåller respondenterna att det finns ett behov av mer övning för att bli förtrogna med varandra. Övningar ger också en möjlighet att testa sådana som larmplaner och larmvägar vilket är något som enligt respondenterna behöver utvecklas.

”Har du ett vardagssamarbete där vi bygger, vi baserar vårt samarbete på vardags och mindre olyckor så tror jag att det är mycket enklare att bygga de stora mer komplexa händelserna på det redan befintliga nätverket och befintlig basstruktur. Så där tror jag att vi kommer få ett problem när händelserna eskalerar för då helt plötsligt ska vi samverka på ett helt annat plan där inte basstrukturen finns. Så där finns det en risk i att vi inte är beroende av varandra.”

Respondent 6

Vad de flesta respondenter inte kommer att tänka på i ett första skede är möjligheten till gemensamma risk- och sårbarhetsanalyser. Vid en ledande följdfråga som behandlar just detta anser de flesta att det är något som på sikt borde arbetas med.

”Läser man det här så får man en annan tanke att man skulle kunna arbeta mer fördjupat både före under och efter för jag tror jag har låst mig lite att man inte kan jobba med det men det kan man“

Respondent 2

Det som bidrar till åsikter om gemensamma riskanalyser är bland annat den expansion man ser inom fjällturism med fjällanläggningar och ökad trafik. I region Skåne ser man Öresundsförbindelsen och närheten till en storstad som Köpenhamn som en källa för gemensamma riskanalyser. Många av respondenterna uttrycker det ungefär som följande har gjort:

”Ligger längre fram i tiden men kommer nog landa där så småningom”

Respondent 6

Behovet som finns är då inriktat både på att lära sig av varandras goda exempel och att göra gemensamma analyser på objekt vid gränsen, till exempel fjällanläggningar. Men ska man göra dessa bör de vara systematiserade och i samförstånd mellan aktörerna.

5.5.1 AKTÖRER

Finns det aktörer som du tycker saknas i det gränsöverskridande samarbetet/samverkan?

Vad som visas i inventeringen av gränsöverskridande samverkansformer inkluderar de flesta främst, och ibland endast, blåljusaktörer som räddningstjänst, polis och ambulans. I några regioner var inte ens samverkan mellan dessa väl fungerande. Till respondenterna ställdes frågan om vilka aktörer som saknas i den gränsöverskridande samverkan.

Svaren som gavs varierade beroende på region och den samverkan som fanns inom området. I de regioner där samverkan inte var så utarbetad var det först blåljusaktörernas samverkan som behövde breddas. I dessa regioner ansågs även att aktörer som länsstyrelsen borde kliva fram och ta ett tydligare ansvar.

Vissa av respondenterna ansåg att de aktörer som i dagsläget deltog i verksamheten var de som behövdes, dock med mer utvecklad samverkan. Deras åsikt var att det inte borde bli för omfattande och som följande citat:

”Men behöver man kunskap i en viss händelse så då letar man ju på den”

Respondent 13

Vidare är aktörer respondenterna anser de saknar säkerhetssamordnare i kommunen och annan närkommunal verksamhet, vissa privata aktörer som till exempel distributörer av el samt statliga myndigheter som MSB och trafikverket. Försvarsmakten och deras frivilligresurser är något som nämns av några respondenter och uttrycks även att:

”Man får inte blunda för någon och avgränsa sig till blåljus utan vara öppen“

Respondent 3

samt:

”När inte våra resurser räcker till så måste man gå in på den privata marknaden och det spelar ju ingen roll på vilken sida om gränsen det är”

Respondent 9

5.5.2 ÖKAT BEHOV I FRAMTIDEN

Finns det ett behov av ett ökat gränsöverskridande samarbete/samverkan i framtiden?

Överlag tycker respondenterna att det finns ett behov av ett ökat samarbete oavsett region. Det motiveras av några med exempel som ökade naturkatastrofer, ökad rörelse och aktiviteter i gränsområden samt minskade egna resurser.

”Ja, det tror jag. Övertygad idag. Samhällets resurser kommer aldrig motsvara folks behov i en krishändelse. Därför behövs ett utvecklat samarbete inte bara vid ett nordiskt samarbete utan även ett EU.”

Respondent 8

Det ökade behov respondenterna belyser är specifika problem som till exempel kompatibla kommunikationssystem. Ett ökat behov av att se riksgränsen som en kommungräns vid bland annat utplacering av special resurser. Dock gäller det att hitta en rimlig nivå för arbetet.

”Ligger på nivån som orkas med just nu. Skulle behövas göras mer men det får inte bli för tungt.”

Respondent 12

5.5.3 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ÖKAD SAMVERKAN

De främsta förutsättningarna respondenterna nämner för att utöka samverkan är ekonomiska och personella resurser. Detta för att bland annat kunna genomföra övningar och utvidga arbetet med riskanalyser. När det gäller personella resurser handlar det mycket om att ge tiden att ägna sig åt denna typ av frågor.

”Vi har dom som behövs det är mer en fråga om ekonomiska möjligheter att genomföra övningar och andra aktiviteter för lokala aktörer. Privata aktörer kan komma att ha en större roll framöver. Då privata aktörer har en nytta av ett stärkt gränsöverskridande samarbete.”

Respondent 8

Det som nämns som nästa förutsättning är stöd från nationell och regional nivå. Det stöd som skulle behövas i så fall är ändringar i lagstiftning och gemensamma problem som kommunikationssystem. Som fler exempel där myndigheter skulle kunna vara stödjande är i uttryckningskörning och vad som gäller vid påkallande av fri väg i ett annat land.

Fler förutsättningar som har nämnts av respondenterna är studier i gränsområden och att ge samverkansformer som gränsrådningsråd större mandat.

”Jag är helt övertygad om, jag svarade förut att vi behöver ett presidium eller någon typ av styrning men då behöver vi också en status. Det vill säga att gränsräddningsrådet får ett mandat med befogenheter att hantera vissa typer av frågor med mandat. Organisatoriskt ser jag ju problem med det här men det finns inga problem som inte har möjligheter. Men då krävs det en helt ny styrform inom gränsräddningsrådet. För det är en specialitet som inte bara kan hanteras med idealitet och med vänsterhanden. Är det såna frågor i någon form som måste diskuteras så ska det vara en representant med från gränsräddningsrådet som har det mandatet och kan tala för hela gruppen. Det tror jag är en framgångsfaktor.”

Respondent 15

Förutsättningarna som behövs är också att kunna se behovet och agera samt att vara öppna med annan typ av samverkan. Till exempel sjukvårdsplatser om man behöver vård, exempelvis dialys, så kan man åka till det närmsta sjukhuset oavsett sida om gränsen. Andra exempel är tätare samverkan med personal på fjällanläggningar som läkare och pistörer samt en mer säsongsbetonad verksamhet.

5.5.4 STYRNINGSNIVÅ

Bör man likställa och styra arbetet mer centralt eller låta varje region sköta det på sitt sätt?

På vilken nivå styrning av arbetet skall ske svarar alla respondenter att det måste finnas en förankring på ett lokalt plan. Ingen region ser ut som en annan och det är viktigt att se vid gränsöverskridande samverkan.

Dock framhåller majoriteten av respondenterna att någon form av central stöttning skulle vara bra. Att man från myndigheterna *”ger en spark i baken”* som några respondenter uttryckte det.

5.6 Gränsarbetet

Hur tycker du samarbetet har fungerat, både under förebyggande, förberedande, operativt och utvärderande arbete?

På denna fråga svarar majoriteten av respondenterna att den samverkan man har fungerar bra. Även om det fortfarande finns mycket att utveckla på många håll anses det att vilja och intresse finns.

”Ja, vi har ju om man tittar på det dagliga livet, skarpt läge, så har vi på vår sida varit dåliga på att begära hjälp så nu har vi nya kartor på hur vi ska komma nära den drabbade. Nu har det mest varit på övningar och det är ju en helt annan sak. Men vi är med på banan och vi jobbar på det här för att förbättra.”

Respondent 9

Det många upplever fungerar bra är arbetet vid skarpa insatser. Dock belyser många respondenter även att man inte haft några större insatser.

De respondenter som medverkar i gränsräddningsråd upplever att den formen av samverkan fungerar väldigt bra för att knyta kontakter och det uttrycks även att det ger mer tyngd åt arbetet. Med rådet som kontaktskapande grund har det parallellt kunnat skapas andra samverkansformer.

”... är ju ett gränslän med en jättestor gräns och även innan det fanns ett gränsråd så har vi samarbetat gentemot en tredje man. Men det som blivit väldigt bra genom gränsrådet så har det blivit förtydligat att man utbyter erfarenheter, man skapar nätverk, man bearbetar frågor tillsammans. Detta har mynnat ut i ett etablerat samarbete som är vedertaget.”

Respondent 15

Det som rådsdeltagare upplever som mindre bra med den arbetsformen är att man på möten säger att man skall göra så mycket men att saker lätt ramlar mellan stolarna tills nästkommande möte. Men samtidigt som det uttrycks en vilja att ha en tydligare styrform och bättre uppföljning så vill man värna om den lättsamma arbetsformen.

Annat som några respondenter upplever fungerar mindre bra är att arbetet tar tid, på grund av bland annat språk och kulturella skillnader, samt att man inte riktigt har tid att lägga på gränsarbetet. Arbetet hade kunnat gå fortare framåt och det borde kunna ske snabbare genomslag av medarbetarnas önskemål. Samtidigt menar andra att denna typ av arbete måste få ta tid.

Vad som påvisats i inventeringen av samverkansformer så ligger väldigt lite fokus på det förebyggande arbetet. Avsaknandet av detta som något som fungerar mindre bra nämns bara av två respondenter och uttrycks såhär:

”På operativa kan vi jobba mera förebyggande vissa saker har vi tänkt att genomföra men inte praktiskt kunnat göra än.”

Respondent 1

”Vi skulle behöva sätta oss en dag och titta på det här med risker.”

Respondent 5

5.6.1 BEGRÄNSNINGAR I ARBETET

Finns det något som begränsar det gränsöverskridande samarbetet/samverkan?

Huruvida det finns begränsningar i arbetet och vilka begränsningar det i så fall finns varierar mellan respondenterna. De allra flesta upplever någon form av begränsning men det finns ett positivt synsätt att det mesta är lösningsbart. Det går inte att se att respondenter i en viss region svarar på samma sätt utan svaren är spridda över landet. En viss skillnad kan finnas mellan yrkesgrupperna då man lättare ser till begränsningar i sin egen organisation.

I den enkätundersökning som gjordes av MSB är det tre områden vilka respondenterna i denna i större utsträckning anser vara begränsningar. Dessa är olika arbetssätt/former, olika organisationsstrukturer samt olika/begränsande lagar och regler i länderna.

Nedan kommer några punkter där respondenterna i intervjustudien överlag tycker att begränsningar finns.

5.6.1.1 EKONOMI OCH RESURSER

De respondenter som nämner ekonomi som en begränsning i arbetet syftar då till övningsverksamheten som skulle kunna utökas med mer ekonomiska resurser. Det upplevs dock inte vara något problem vid skarpa, akuta händelser.

Andra resurser respondenterna upplever begränsar arbetet är personal och tid då denna typ av verksamhet lätt kommer lite på sidan.

5.6.1.2 KULTUR, UTRUSTNING OCH ARBETSSÄTT

Ett flertal respondenter nämner språket som en viss begränsning men menar i samma andetag att det är överkomligt. Språket som begränsning nämns också i en annan benämning, mer som organisatoriska och kulturella skillnader.

”Vi pratar inte riktigt samma språk och tar inte hand om det bistånd vi får på rätt sätt.”

Respondent 5

”Språkförbistringar och två olika kulturer så man har olika inställningar till arbetsinsats och vad man ska göra i projektet.”

Respondent 10

Ett problem som belysts av ett flertal respondenter är kommunikationsmedlen, Rakel på svenska sidan. I dagsläget är inte radiosystemen på var sida om gränsen kompatibla med varandra vilket ger brister i kommunikation under både insats och övning. Dock påpekas det även att det alltid finns andra vägar att gå i ett skarpt läge.

Annan utrustning som nämnts som något problematisk är bland annat slangkopplingar vilket är ett problem som det hittats en lösning på. Då upplevs okunskapen om varandras organisationer och arbetssätt som större av respondenterna, till exempel att Norge har tre larmnummer. Bland annat uttrycks det att man måste bli mer konkret med hur varandras organisationer fungerar. Inte bara avtalsmässigt utan vilka resurser som finns och hur man kan hjälpa varandra.

”Brygga att ta sig över olika kulturer och olika arbetssätt. Brister i kunskap av varandras organisationer. Gjort klart rollerna en gång men människor byts ut och nya roller måste göras.”

Respondent 12

Att det finns olika kulturer i länderna kan också upplevas som en begränsning speciellt då människor i organisationerna byts ut.

”Man ser det när det kommer en ny person till gruppen att dom inte riktigt förstår det här med kulturen eller språket och då får jag gå in och ta en ”time out” och bromsa lite. Språkkonsulent för att reda ut det här med språket. Men hur långt ut ska vi gå för att alla ska känna alla?”

Respondent 17

5.6.1.3 LAGSTÖD OCH AVTAL

När det gäller lagstöd är det som nämns av respondenterna främst transporter över gränserna med bland annat mediciner i ambulanser.

”Rent formellt får ambulansen inte köra in. Beväpnad svensk polis får inte gå in i Norge. Men det har man tittat på och hittat lösningar så idag är det inget konstigt att till exempel en ambulans från Sverige körs direkt till sjukhus i Norge utan att tullas in.”

Respondent 10

Som citatet visar på så är det en begränsning som man i största utsträckning funnit en lösning på, oftast genom lokala avtal. Detta visas även i den enkätundersökning som MSB gjort där 75 % inte anser att detta är ett problem och att endast drygt 5 % av gjorda insatser har blivit

stoppade vid gränsen. Övriga lagliga begränsningar som nämnts är sammanslagning av risk och sårbarhetsanalyser där man är osäker på om man kan. Andra specifika juridiska problem som tagits upp är skyddsjordning samt utryckningskörning.

Huruvida det finns begränsningar i avtal så går åsikterna isär. Delar av respondenterna tycker att de avtal som finns idag är tillräckliga och att man har täckt upp för vardagliga händelser. Det framhålls bland annat att Nordred är tydligt och att man utifrån detta kan skapa avtal om behovet skulle finnas. Svårigheter med detaljerade avtal då samhället förändras över tid.

”Nej, det finns ett antal avtal redan bland annat i räddningstjänsten. Nej, jag tror att där man hittar ett hinder eller problem så skriver man ett avtal för det. Man ska inte skriva för skrivandets skull.”

Respondent 10

Medan andra tycker att det borde skapas nya tydligare och bredare avtal som talar om hur resurserna skall användas.

”Ja, alltså man får nog dela in avtal i olika delar. Ett grundavtal har vi ju sen så är det tolkningar av det som ska mynna ut i mindre samarbetsavtal. Ja, jag tycker att vi kan skapa tydligare avtal.”

Respondent 15

5.6.2 UTBYTEN MED ANDRA REGIONER

Skulle man kunna använda sig mer av olika projekt och erfarenheter i andra regioner, och de andra länderna, för att förbättra den gränsöverskridande samverkan i den egna?

I denna fråga är svaret från respondenterna enhälligt ja. Man menar att man självklart kan lära av andras goda exempel och att *”det är dumt att uppfinna hjulet flera gånger”*. De grundläggande faktorerna är desamma och det borde gå att hitta någon standard. Det påpekas dock att det måste hållas på ett generiskt plan och inte vara specifikt för en region. Vidare uttrycks det att man måste känna till vilka projekt som pågår, både inom det egna landet och andra, vilket inte alltid är fallet. Där framhålls det att till exempel MSB har en viktig roll att förmedla kontakter. En annan aspekt som framhålls är att det inte får bli för stort och det som då finns i åtanke är bland annat övningar.

5.6.3 PERSONLIGA RELATIONER

Hur stor betydelse har personliga relationer i arbetet?

Alla respondenter är överens om att personliga relationer har stor betydelse i samverkan. Att känna varandra gör det betydligt lättare att kunna ta kontakt och få saker genomförda. Dock vill flera påpeka att det fortfarande är funktionen som i det långa loppet måste fungera för att samverkan skall kunna hållas kontinuerlig.

Bild 2. Norsk räddningshelikopter under övningsolycka vid Bjørnfjell, Norge. Fotograf: Författaren

6 ANALYS

I följande kapitel kommer inventeringen och utvärderingen vävas ihop i en diskuterande analys vilken avslutas med slutsatser dragna av undersökningen. Slutsatserna kommer att innehålla dels återkoppling till forskningsfrågorna och dels konkreta förslag på hur man skulle kunna vidareutveckla samarbetet och samverkan samt vad som skulle behövas för detta.

6.1 Samverkansformerna i gränsområden

Samverkan i gränsområdena finns i lite olika former. I tre av de regioner som har studerats sker samverkan genom gränsräddningsråd. Råden leds av länsstyrelserna och fylkesmännen men övriga aktörer är främst blåljusaktörer. Detta har lett till att frågorna som framförallt dryftas är operativa räddningstjänstfrågor med inriktning på vardagshändelsen. Rådet som är verksamt i Västergötland har gett länsstyrelsen i uppgift att bedriva ett krishanteringsprojekt vilket riktar in sig på mer omfattande händelser av karaktär som stormar och pandemier. I detta projekt medverkar även säkerhetssamordnare på respektive sida av gränsen.

I regionerna där inget gränsräddningsråd finns är den gränsöverskridande samverkan mer spridd. Det finns ingen struktur som håller samman aktörerna utan olika organisationer har på olika håll i regionerna startat samverkan över gränsen. Mellan Skåne och Danmark finns ett strukturerat arbete som liknar gränsräddningsråden när det gäller Öresundsförbindelsen men det slutar där. Utöver detta är det endast sjukvården i region Skåne som har mer utvecklad samverkan med den danska motsvarigheten. I Norrbotten samverkar räddningstjänsten i Kiruna med Norge och i Haparanda med Finland. Polisen samverkar med den finska sidan gällande fjällräddning. I Skåne och Norrbotten finns alltså ingen sammanhållande verksamhet ens mellan blåljusaktörerna vilket är något som i ett första skede borde fokuseras på för att få väl fungerande samverkan mellan länderna.

Som tidigare nämnt är det i dagsläget främst blåljusaktörer som medverkar både i råden och i de andra formerna av gränssamverkan. För att få in ett bredare perspektiv och en helhetssyn på gränsarbetet inom samhällsskydd och beredskap skulle fler aktörer behöva involveras. Frågan man då kan ställa sig är hur mycket man skulle kunna utvidga dagens samverkansformer. Att i till exempel ett gränsräddningsråd inkludera både ett flertal kommunala säkerhetssamordnare, representant för POSOM grupper, olika privata aktörer och frivilligorganisationer skulle kunna leda till att rådet växer till orimliga proportioner, främst med avseende på mängden personer, att hantera på den nivå det i dagsläget är. Samtidigt tar flera av respondenterna upp att det är mer personella resurser som krävs för att utvidga dagens samverkan.

Gränsräddningsråden är idag en samverkansform som bygger på ett lättsamt sätt att knyta kontakter. I ett av råden pratar man inte ens om en ledning i form av ordförandeskap utan ett värdskap vilket roterar bland länsstyrelser och fylkesmän. Att samverkansformen är så lättsam kan på ett vis ha nackdelar i att gränsräddningsfrågor inte riktigt prioriteras då organisationerna har många andra frågor på sitt bord. Fördelar kan också finnas med en

”lättammare” form av samverkan, till exempel att hålla kvar viljan att utveckla frågorna och lättare skapa kontakter mellan aktörerna. Det här med personliga relationer och att bygga kontaktnät är något som enligt respondenterna är av stor betydelse. Som en respondent uttryckte det så gäller det att hitta någon form av medelväg med ödmjuk styrning och öppenhet.

Svaren som respondenterna har gett på frågorna följer inte riktigt några mönster, som att en yrkesgrupp svarar på samma sätt eller att personer inom en region svarar på samma sätt, vilket gör det svårt att dra tydliga och konkreta slutsatser. Ett visst mått av regionella skillnader finns. Skillnaderna finns framförallt mellan de regioner som har en mer strukturerad samverkan i form av gränsrådsråd och de som inte har det. Det skulle kunna bero på att samverkan inom gränsråden har funnits en längre tid medan samverkan i övriga regioner är relativt nystartat. I gränsråden har problem uppmärksammats och lösningar hittats tidigare, samt att man har en djupare förståelse för vart arbetet är på väg. Att ha ett mer strukturerat arbete kan också ha lett till att ge mer tyngd till frågorna och gett dem mer plats i organisationen.

6.2 Återkoppling till nationella önskemål

I kapitel 2 har bakgrundsinformation till denna rapport tagits upp. Bland annat tar kapitlet upp vilka önskningsområden som finns, om ökat nordiskt samverkan, på nationell nivå. Önskemålen som finns är att skapa ett utvidgat och fördjupat arbete mellan de nordiska länderna inom samhällsskydd -och beredskapsområdet. Samhällsskydd och beredskap är ett vidare begrepp som skall täcka in samhällets alla aktörers arbete som kan beröras, både före, under och efter en insats och därav ställdes frågan till respondenterna om man anser att det finns en helhetssyn i den gränsöverskridande verksamheten.

Drygt hälften av respondenterna svarar i intervjun att man tycker att det finns en helhetssyn inom organisationen, främst med tanke på den gränsöverskridande verksamheten. Om man jämför dessa svar med hur samverkansformen ser ut i regionen så är den överlag endast inriktad mot operativ verksamhet främst med blåljusorganisationer. I flera organisationer finns dessutom inte alla aktörer medverkande och trots detta anser flera att det finns en helhetssyn. Vad dessa svar skulle kunna bero på är bland annat hur frågan är ställd. Den ställs på ett sätt att man först och främst riktar in sig på den egna organisationen och inte riktigt får med sig helhetsbilden gällande gränssamverkan. Det skulle också kunna vara så att man i det gränsöverskridande arbetet inte riktigt ser hela perspektivet på samhällsskydd och beredskap utan inriktar sig endast på enbart de operativa insatserna. Dock kan det tilläggas att om man ser till svar på övriga frågor så finns det hos flera en tanke om en vidgad samverkan som skulle täcka in ett vidare perspektiv. Många menar att det är dit man är på väg men att det tar tid och mer personella resurser.

En viss tveksamhet finns till en utvidgad samverkan inom de samverkansformer som finns idag. Det som varnas för är risken att göra arbetet för tungrott om man tar in för många organisationer i det befintliga.

6.3 Identifierade behov

Utifrån både intervjustudien och enkätundersökningen så kan man identifiera det behov av utökad samverkan respondenterna ser i gränsområdet. Trots skillnaderna i samverkansformerna mellan regionerna är det ofta samma problem man har uppmärksammat.

De specifika problem som nämns av flera respondenter är radiokommunikation, slangkopplingar och transport av mediciner över gränserna. Många av dessa problem löser man lokalt genom överenskommelser, avtal och byten av utrustning mellan länderna. Synen på hur viktiga dessa problem är varierar mellan respondenterna då vissa menar att man själva löst det på ett smidigt sätt medan andra upplever det som betydligt större. Oavsett om de upplevs som betydliga eller överkomliga så är det exempel på problem som finns inom alla regioner.

På frågan om man borde styra arbetet mer centralt var svaret enhälligt att man inte tyckte det men att man skulle vilja ha stöd, och en knuff i rätt riktning, från en nationell nivå. De problem som tas upp i föregående stycke är exempel på sådant som skulle kunna lösas på central nivå för att inte behöva ”uppfinna hjulet” inom alla regioner. Stöd i lagfrågor är också något som identifierats. Därunder faller bland annat transport av mediciner men även andra konkreta exempel som vad som gäller för skyddsjordning och utryckningskörning.

Vad som framkommer i intervjustudien är att det inte arbetas så mycket med gränsöverskridande risk och sårbarhetsanalyser inom regionerna. Det som finns är bland annat i Kiruna där det finns planer på gemensam brandsyn på fjällanläggningar. Inte heller finns det något utvecklat utvärderande arbete efter en händelse. Däremot finns det några bra exempel på samarbete under en insats och förberedande samverkan för denna. När det under intervjun frågas huruvida det skulle vara bra att jobba gränsöverskridande med risk och sårbarhetsanalyser ställer de flesta sig positiva till detta.

Det som i och med detta identifieras som ett behov är att informera mer, från nationell nivå, i dessa frågor då det inte riktigt tänks i dessa banor på många håll förrän man direkt får frågan om det.

6.4 Slutsatser

I detta avsnitt kommer slutsatser från inventeringen och utvärderingen presenteras och kopplas samman med de forskningsfrågor som presenterades i avsnitt 1.1.1.

Hur ser dagens samverkansformer ut i gränsområdena?

Denna fråga besvarades ingående i kapitel 4 men kommer här sammanfattas kort. När det gäller de inventerade regionerna så finns det i tre av dessa en strukturerad form av samverkan via gränsräddningsråd och i två en mer spridd form av samverkan som inte samlar alla aktörer. Det största fokus ligger på i alla regioner är rent operativt räddningstjänstarbete även om tankar om ett förebyggande och utvärderande arbete finns på många håll. Arbetet i de tre regioner som har gränsräddningsråd är det som har kommit längst och de frågeställningar och problem man har är oftast gemensamma för dem alla.

Vilket behov av samverkan finns i gränsområden och finns det förutsättningar att uppnå det regeringen uttrycker i sin skrivelse?

Det intervjuerna tyder på är att det finns ett behov av att både behålla den samverkan man i dagsläget har samt att utöka det ytterligare. Förutsättningar som behövs för att uppnå det regeringen önskar finns till viss del, framförallt i den vilja och det engagemang som tycks finnas i alla regioner. Ett påbörjat arbete och identifiering av problem har startats i alla regioner men för att nå fram till det regeringen uttrycker i skrivelsen så krävs några ytterligare förutsättningar.

Nedan följer några förslag på vad som skull kunna göras för att få en ökad och tydligare samverkan. Förslagen hänger till stor del ihop med varandra.

- **Tydligare visa sina önskningar på nationell nivå**

I dagsläget så finns inte riktigt kopplingen i alla regioner med vad man önskar uppnå med arbetet på nationell nivå. Även om flera respondenter läst regeringsskrivelsen så är det lätt att den formen av information drunknar i allt annat. Det var inte många som under intervjun kunde säga att det var något som diskuterats inom organisationen och att man hade en plan att uppnå önskningarna, även om det var dit man ansåg att man var på väg. Därför är det viktigt att man på ett tydligare sätt visar sina önskningar och startar en diskussion om det i gränsregionerna. I de regioner som har ett gränsräddningsråd så är det viktigt att man från nationell nivå medverkar på en del möten och för fram en diskussion om vad det är man önskar uppnå. När det gäller de två regioner som inte har något gränsräddningsråd blir det något svårare och där skulle länsstyrelserna i ett första skede ta ett ansvar att samordna aktörerna och visa på vart det är man vill. I dessa regioner, främst Skåne, är det också viktigt att poängtera och lyfta fram vikten av att ha ett väl fungerande och strukturerat arbete med det angränsande landet. Om man inte ser behovet och vinsterna av samverkan är det svårt att starta upp något.

- **Ge tillgång till lättåtkomlig information**

Det som framgår av undersökningen är att man i många fall är väldigt omedveten av vad som händer i de andra gränsregionerna. Då man känner till andra projekt så är det ofta genom informella kontakter och det sker inget strukturerat utbyte mellan gränsregionerna. Därför vore det en fördel att ha tillgång till exempelvis en webbportal eller webbsida där man lätt kan få information om vad som händer inom regionerna och vem man skall kontakta. Sidan skulle även vara ett bra hjälpmedel för att man på nationell nivå skulle få ut informationen om sina önskningar. Problemet med detta är att få aktörer att använda sig av sidan eller portalen både i syfte att ta reda på vad andra gör och att uppdatera andra om vad som händer i den egna regionen. Det innebär att det även bör informeras om det tänkta hjälpmedlet då man belyser de nationella önskemålen.

- **Hitta lösningar av gemensamma problem på nationell nivå**

I alla regioner finns problem som är gemensamma för alla. Exempel på detta är Rakel, kartdata, larmplaner med mera. Mycket av detta har lösts lokalt eller diskuteras i pågående projekt. Då dessa problem är generiska och finns i alla regioner finns det inget syfte i att lägga tid på egna lösningar som i slutänden blir liknande. Här borde man på nationell nivå tydligare gå in och ta fram en gemensam lösning för alla regioner. De flesta respondenter påpekar i intervjuerna att det är viktigt att hålla samverkan och samarbetet lokalt förankrat men att denna typ av stöttning skulle vara mycket välkommen. Detta gäller även frågor som till exempel att belysa vilka lagar som finns och vad för befogenheter man har på andra sidan gränsen. Tydlighet i detta skulle leda till att man i större utsträckning vågar begära resurser från det andra landet istället för att hålla sig inom det egna som man känner till.

- **Ge frågorna högre prioritet**

Då aktörerna som deltar i gränsöverskridande samverkan har mycket andra arbetsuppgifter som inte berör detta är det lätt att dessa frågor kommer lite på efterhand mellan de träffar man har. Det som har påpekats i gränsrådsningsråd är att man inte vill ha en för styrd samverkansform utan bibehålla den lättsamma nivån det i dag ligger på. Trots detta så krävs det troligtvis lite mer styrning för att dels ge frågorna högre status och får att lättare kunna följa upp både övningar och andra projekt så att inte saker ”faller mellan stolarna”.

För att ge frågorna högre status verkar en mer strukturerad samverkansform vara ett bättre alternativ. En inledande fråga som ställdes i projektplanen var hur pass stor roll en samverkansform som ett gränsrådsningsråd spelar i en ökad gränssamverkan. Då detta är samverkansformer som har funnits en längre tid är strukturen tydlig och det är lättare att fånga upp frågorna. Förutom samverkan över gränsen så ges även möjlighet till samverkan mellan organisationerna i dessa frågor. Att ha en arbetsform där man kontinuerligt träffas gör också att frågorna lever kvar och att projekt inte ”rinner ut i sanden”. Organisationerna blir mer

medvetna om vad man kan göra för varandra och det blir lättare att våga utnyttja varandras resurser. Detta bidrar även till att ha tydligare struktur i till exempel övningar och att följa upp de övningar som genomförs.

6.4.1 BESVARANDE AV FORSKNINGSPRÅGA

En översiktlig inventering har gjorts för hur samverkansformerna ser ut i de olika regionerna vilken tydligt visar på likheter och skillnader mellan regionerna. Gällande frågan om behov och förutsättningar för att nå önskemål på nationell nivå så visar studien på att det i dagsläget saknas vissa delar i helhetsperspektivet av samhällsskydd och beredskap. Studien visar också att det finns ett behov av och en vilja att lägga större fokus på frågorna. Dock besvaras frågan till största del att det finns ett behov men kanske inte helt klart visar på vilket behov som finns.

Att inte svaret på exact vilket behov som finns framkommer lämnar stora möjligheter till vidare forskning inom detta område. Nedan kommer några förslag listas:

- Göra en fallstudie på de händelser som skett vilka krävt samverkan och identifiera behovet utifrån detta.
- Studera de rapporter som finns från olika samövningar
- Studera de lagar och regelverk som ligger till grund för det gemensamma arbetet
- Göra djupare studier inom en viss region eller försöka inkludera flera olika aktörers synpunkter på samverkan

7 REFERENSER

7.1 Elektroniska

Interreg Sverige-Norge (2010), Projekt beslut GSS. Tillgänglig på http://www.interreg-sverige-norge.com/UserFiles/File/Interreg/Beslutade%20projekt/NGB%20beslutade%20projekt/N30441_9_10_Beslut_Gransoverskridande_Samverkan_for_Sakerhet.pdf [Hämtad 2011-03-19]

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (2010) EU-projekt: Cross-border. Tillgänglig på <http://www.msb.se/en/About-MSB/EU-work/Cross-border/> [Hämtad 2010-09-10]

Nordhels (2011) Tillgänglig på <http://www.nordhels.org/sv/Om-Nordhels/> [Hämtad 2011-03-19]

Nordred (2009) Tillgänglig på http://www2.msb.se/templates/Nordred_Page____27728.aspx [Hämtad 2010-09-13]

Nordred (2009) Gränskommunala avtal. Tillgänglig på http://www2.msb.se/templates/Nordred_Manual____27740.aspx [Hämtad 2010-09-13]

Regeringskansliet (2009/04), Hagadeklarationen. Tillgänglig på <http://www.sweden.gov.se/sb/d/11432/a/125556> [Hämtad 2010-09-10]

Regeringskansliet (2009/12), Hagadeklarationen. Tillgänglig på <http://www.sweden.gov.se/sb/d/11440/a/137242> [Hämtad 2010-09-10]

Samarbetsavtal mellan Östfold polisdistrikt och räddningstjänsten i Västra Götaland och Värmland, 2004 Tillgängligt på <http://www.nordred.org/Global/Nordred/gransradsavtal%20potfold%20ddningstjast%20Vaml and%20och%20Vatra%20goalands.pdf> [Hämtad 2011-03-20]

Skrivelse 2009/10:124 *Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet* Tillgänglig på:

<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&rm=2009/10&bet=124&typ=prop> [Hämtad 2011-03-26]

Stoltenberg, T (2009), Nordisk samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikk. Tillgänglig på <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/nordiskrapport.pdf> [Hämtad 2010-09-10]

7.2 Rapporter och litteratur

Andersson B-E. (1995) *Som man frågar får man svar*. Elanders digitaltryck: Göteborg

Ejvegård R. (2003) *Vetenskaplig metod*. Studentlitteratur. Lund

Gränsövning Sälen. 2010, *Utvärderingsrapport från Regional samverkansövning med Dalarnas län, Värmlands län och Hedmarks fylke*. Diarienummer: 455-308-08

Lagen om Skydd mot Olyckor (SFS 2003:778)

Nyseth, G. Reibäck, H. & Gustavsson, U. 2007, *Interregprojektet, Gränslös Riskanalys 2005-2007*, ISSN 1403-168X

Trost J. (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur. Lund

Ylikangas, C. 2009, *Gränslös samverkan – en studie av räddningstjänsten i Haparanda och Torneå samt dess samarbete över gränsen*. Luleå Tekniska Universitet, Sweden, 2009:052
ISSN: 1402-1552

BILAGA A

I denna bilaga presenteras det underlag som använts i intervjuerna.

Intervjustudie

Intervjun bokas och i samband med detta skickas ett mail till respondenten vad intervjun gäller. Berätta bakgrund för respondenten och vad intervjun ska användas till samt att den spelas in.

Del 1: Inledning

Namn

Ålder

Yrkestitel

Roll i samverkansfrågor

Aktiva år med samverkansfrågor

Känner du till Regeringens skrivelse 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet? Är den något som tagits upp och diskuterats inom er verksamhet? Finns det någon plan för att uppnå de önsknningar som regeringen uttrycker i sin skrivelse?

Hur skulle du definiera ordet samverkan? Vad betyder det för dig?

Del 2: Inventering

På vilket sätt bedrivs gränsöverskridande samarbetet/samverkan i er region inom området samhällsskydd och beredskap?

Är den gränsöverskridande krisberedskapen systematiserad på något sätt?

Hur har den uppstått? (Via initiativ inom regionen eller från styrning på nationell nivå?)

Hur arbetar ni med gränsöverskridande hot och risker?

Har ni samarbete/samverkan på förberedande området, exempelvis gemensamma risk och säkerhets analyser? Annars Hur?

Har ni samarbete/samverkan när det gäller operativ verksamhet? Hur?

Har ni samarbete/samverkan när det gäller utvärderande arbete? Hur?

Har ni annan typ av verksamhet som inte berör förebyggande, operativ eller utvärderande arbete? Hur?

Har ni en strategi för att förbättra det gränsöverskridande samarbetet för att kunna hantera ett större scenario som till exempel stormen Gudrun? (som belastade samtliga delar i kommunen?)

Hur fungerar det med mindre, kortar insatser gentemot större mer utdragna?

I hur stor utsträckning sker gemensamma övningar över gränserna?

Vilken form av övningar rör det sig om? Vad övas?

Vad är syftet med övningarna?

Vilka aktörer medverkar de gränsöverskridande aktiviteterna?

Många privata aktörer är idag ansvariga för samhällsviktig infrastruktur så som el och vatten, hur inkluderas de i krisberedskapsarbetet?

Vilka gränskommunala och regionala avtal som syftar till att förbättra och stärka det gränsöverskridande samarbetet finns i er region?

Finns det andra avtal som är betydande i arbetet? Vilka?

Känner ni till Nordred/Nordhäls avtalen?

I hur stor utsträckning använder ni er av erfarenheter i andra gränsregioner i Sverige för att förbättra samverkan i den egna?

Hur ofta sker händelser vilka kräver resurser från båda länderna?

Hur samarbetar ni över gränsen och säkerställer att de närmaste resurserna används?

Del 3: Utvärdering

Vad för typ av gränsöverskridande samarbete/samverkan inom samhällsskydd och beredskap tycker du behövs?

Tycker du det behövs mer;

Direkta samövningar?

Erfarenhetsutbyten?

Information om varandras resurser (typ via GIS)?

Gränsöverskridande risk och säkerhets analyser?

Förebyggande arbete?

Förberedande arbete?

Ofta är aktörerna "Blåljus" aktörer så som räddningstjänst, polis och ambulans

Finns det aktörer som du tycker saknas i det gränsöverskridande samarbetet/samverkan?

Vilka fler regionala och lokala aktörer bör inkluderas för att bredda samarbetet mot att arbeta systematiskt mot hot och risker?

Hur tycker du samarbetet har fungerat, både under förebyggande, förberedande, operativt och utvärderande arbete?

Inom vilket område fungerar samarbetet bäst?

Vad har fungerat mindre bra?

Hur är skillnaderna i samverkan i mer långdragna händelser som till exempel naturkatastrofer i jämförelse med mer akuta händelser så som trafikolyckor?

Finns det något som begränsar det gränsöverskridande samarbetet?

Olika utrustning och arbetssätt?

Okunskap om varandras organisationer?

Hade tydligare avtal varit en fördel i arbetet?

Tex, Skulle ett brett avtal för ”samhällsskydd och beredskap” underlätta och stimulera ett mer strategiskt och systematisk arbete kring gemensamma risker och resurser?

Gränspasseringar?

Ekonomi?

Finns det en tydlig helhetssyn på begreppet samhällsskydd och beredskap i er organisation och inom det gränsöverskridande arbetet?

Skulle du kunna utveckla?

(om nej, varför?)

Finns det ett behov av ett ökat gränsöverskridande samarbete i framtiden?

Hur skulle detta kunna se ut?

(om nej, varför?)

Vilka förutsättningar skulle behövas för ett ökat samarbete?

Bör man likställa och styra samarbetet mer centralt eller låta varje region sköta det på sitt sätt?

Hur stor betydelse har personliga relationer i samarbetet?

Skulle man kunna använda sig mer av olika projekt och erfarenheter i andra regioner, och de andra länderna, för att förbättra den gränsöverskridande samverkan i den egna?

(Hur pass viktig roll spelar gränsrådningsrådets verksamhet i ett ökat samarbete? Har det olika betydelse för olika aktörer inom rådet?)

Del 4: Avslut

Tacka för intervjun och fråga om det är ok återkomma om det skulle vara något oklart. Fråga även om det finns andra som skulle kunna tänka sig att ställa upp på denna typ av intervju.

BILAGA B

Utskick till respondenter med bakgrundsinformation om studien.

Ert datum

Er referens

UB
UTV
Åsa Kyrk Gere
010-2405026
asa.kyrkgere@msb.se

Utveckling av det nordiska samarbetet

Mari Olsén är en LTH student som utför ett uppdrag åt MSB kopplat till ett EU-projekt som heter Cross-border. Läs gärna på www.msb.se/eucrossborder. Mari har uppdraget inventera hur systematiserat det gränsöverskridande samarbetet är över gränserna på lokal och regional nivå för samhällsskydd och beredskapsfrågor. Inventeringen kommer att göras i form av djupintervjuer. Syftet är att få en bild av dagens situation samt vilka behov och förutsättningar som behövs för att nå framtidens utmaningar och utvecklas i den riktning som Regeringen önskar.

Den svenska Regeringen har genom Haga-deklarationen och sin skrivelse 2009/10:124 (Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet), som kom i april i år, tydligt uttryckt att de sätter stort värde på det nordiska samarbetet och anser att det bör utvecklas och fördjupas ytterligare. Med detta som bakgrund pågår ett intensivt arbete på nationell nivå inom olika områden med syftet att utveckla det nordiska samarbetet. Områdena med speciellt fokus på nationell nivå är ett utvecklat samarbete inom utbildning, övning, CBRN, räddningstjänst, forskning och utveckling, kriskommunikation, användande av frivilliga, brandförebyggande, skydd av samhällsviktig verksamhet och radiokommunikationssystem.

Uppdraget som Mari Olsén utför ingår i Regeringens ambition att utveckla räddningstjänstområdet och Nordred-samarbetet mot att omfatta ett vidare samhällsskydd och beredskapsperspektiv. Det skulle innebära att gränsområdena inte enbart skulle samarbeta i "händelse av olycka" utan att ett mer systematiskt samarbete skulle utvecklas i alla faser (förebyggande, förberedande, insats och lärande efter olyckor).

Ditt bidrag till vårt utvecklingsarbete är mycket betydelsefullt. Jag hoppas att ni tar chansen att bidra genom att bli intervjuad av Mari. Här igenom vill jag på förhand tacka för ditt deltagande. Med vänlig hälsning

Åsa Kyrk Gere

BILAGA C

Utskick till respondenter med ett sammanfattat PM om regeringens skrivelse 2009/10:124
Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet

UTV
Åsa Kyrk Gere
010-2405026
asa.kyrkgere@msb.se

Regeringens skrivelse 2009/10:12 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet, 22 april 2010

Bakgrund

Under 2009 togs ett flertal initiativ av Regeringen i syfte att stärka det nordiska samarbetet. För att nämna några:

- Stoltenbergrapporten kom i februari.
- Nordiskt mötes forum inrättades för att öka det interdepartementala samarbetet inom samhällsskydd och beredskapsområdet samt att förbereda de nyinrättade ministermötena för området.
- 1:a minister mötet för samhällsskydd och beredskapsområdet gick av stapeln på Haga slott i Stockholm. Det lede fram till Haga-deklarationen som antogs i april 2009. Ministrarna beslutade att de skulle träffas två gånger per år. I Haga-deklarationen skriver ministrarna att det är deras övertygelse att ett fördjupat och ett mer fokuserat samarbete gagnar hela Norden. Det gemensamma och övergripande målet för oss alla är att förebygga och begränsa de konsekvenser som kan bli följden av större olyckor, naturkatastrofer och andra samhällsrisker.
- 2:a ministermötet för samhällsskydd och beredskapsområdet gick av stapeln i december i Oslo. Ministrarna kompletterade Haga-deklarationen med ytterligare områden. Den norska ministern Storberget påpekade att detta är ett mycket viktigt område och kallar det för ”möjligheternas landskap” och underströk vidare att vårt verksamhetsområde kan vara mycket resurskrävande och att våra gränser inte får vara hindrande för vår gemensamma ambition att hjälpa varandra.

Regeringens skrivelse

I sin skrivelse 2009/10:124 som kom i april i år skriver Regeringen att de nordiska länderna delar många av dagens och framtidens hot och risker och därför sätter stort värde på det nordiska samarbetet och anser att det bör utvecklas och fördjupas ytterligare. De anser vidare att länderna genom samarbete ska skapa gemensamma lösningar på gemensamma problem. Det nordiska samarbetet gör det möjligt att effektivare förhindra och begränsa konsekvenser av större olyckor, naturkatastrofer eller andra samhällskriser. Regeringen anser vidare att det

finns mycket att vinna på att systematisera samarbetet mellan länderna. Det stärker inte bara vår krisberedskap utan använder också våra gemensamma resurser effektivt¹.

Regeringen skriver vidare i sin skrivelse att hot och utmaningar skär över gränser och berör flera verksamhetsområdet. Gränserna mellan vad som är nationellt-internationellt, privat-offentligt, nationellt-regionalt, civil-militärt blir allt mindre tydligt. I Haga-deklarationen skriver ministrarna att Nordred-samarbetets vision kan vara att samarbetet omfattar ett vidare samhällsskydd och beredskapsperspektiv. Denna rådande samhällsutveckling kräver att arbetet med krisberedskap integreras med arbetet i andra länder. Regeringen skriver att genom samarbete med Nato och det nordiska samarbetet blir också samarbetet kring samhällets krisberedskap allt viktigare².

Regeringens bedömning beträffande det nordiska samarbetet är att ”med Haga-deklarationen som grund bör det nordiska samarbetet utvecklas ytterligare. Med ett starkare och mer fokuserat samarbete kommer hela Norden till del och ökar möjligheterna att ge ömsesidigt stöd och att agera gemensamt i internationella sammanhang³”. Det är tydligt att den svenska Regeringen har ambitioner på området. Det som är av vikt för MSB är att få en bra bild över samarbetet på lokal och regional nivå, men också får en bra bild över behov och utmaningar samt vad MSB kan göra för att underlätta och skapa rätta förutsättningar för denna utveckling.

Efter Haga-deklarationen tog MSB initiativet och driver idag EU-projektet Cross-border⁴ tillsammans med Beredskapsstyrelsen i Danmark, DSB i Norge, Inrikes departementet i Finland. Projektet syftar till att initiera och fördjupa dialogen mellan de nordiska länderna i syfte att undersöka hur Nordred skulle kunna utvecklas för att möta dagens behov och framtidens utmaningar, men framför allt undersöka hur det gränsöverskridande samarbetet kan underlättas och hur de rätta förutsättningarna kan skapas. Ett utvecklat gränsöverskridande samarbete i Regeringens anda, vilket innebär att systematisera samarbetet mellan länderna i syfte att stärka krisberedskapen och använda våra gemensamma resurser effektivt, bör kunna hantera scenarier som exempelvis stormen Gudrun och andra mer samhällskrävande situationer. Är det gränsöverskridande samarbetet i Norden rustat för detta?

---

¹ Regeringens skrivelse 2009/10:124 Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet, 22 april 2010, s 6

² Regeringens skrivelse 2009/10:124, s 11

³ Regeringens skrivelse 2009/10:124, s 12

⁴ www.msb.se/eucrossborder